

Година XX — Број 324
Субота, 15 март 1958

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ХЕЈ! МАНИ СЕ ТОГ БАЛЕТА И...

... УД... УДРИ!

ГЛЕ! ГЛЕ! ОВАЈ КЕ ПОКАЗАТИ БУМ-БУМУ ШТА ЈЕ БОКС!

НЕ СКАКУКИ КО ПЕТЛИК. ВЕК УДРИ!

АКО СМЕМ ДА КАЖЕМ, ВИ СТЕ...

ИЗГЛЕДА НЕРВОЗНИ...

... А ТО СМЕТА ...

... ВАШОЈ ЕФИКАСНОСТИ ...

... ЗАР И ВИ НЕ МИСЛИТЕ ТАКО ?

ЕВО ШТА ЈА МИСЛИМ, БАЛАВЧЕ!

ДУМ

ОУО! ДОБРО ГА ЈЕ БУМ-БУМ РАСПАЛИО!

ГЛЕ! КЛИНАЦ КАО ДА ТРАЖИ ЈОШ!

ХЕЈ! ПРЕКИНИТЕ! ДОСТА ЈЕ!

НЕ! ЈА СЕ НЕ ПРЕДАЈЕМ!

У РЕДУ ШВРГО... АКО ТАКО КАЖЕШ...

ЗДРАВНО, ДЕЦО! ОПРОСТИТЕ ШТО САМ ЗАКАСНИО... ХЕЈ, ДА ВАС НИСАМ У НЕЧЕМ ПРЕКИНУО?

О... АХ... НЕ ВАТРЕНОМ КРШТЕЊУ! ФЛАШЕ... ДА ВАМ ПРЕТСТАВИМ НАЈНОВИЈЕГ ЧЛАНА СВЕМИРСКИХ ДЕЦАКА... А ОВАЈ, КАКО СЕ ТИ ОНО ЗОВЕШ ?

ПА... ИЗГЛЕДА ДА СИ ПОСТАО ЈЕДАН ОД НАШИХ! ЈА САМ РЕЖ КЕРСОН... А ТИ ?

ЈА... ОВАЈ.. ЗОВЕМ СЕ СМИТ... УХ... ДА! ЧОЧ СМИТ!

ЗА МОМКА КОЗИ ГОВОРИ К'О ГРАМАТИКА... НЕШТО ТИ СЕ ИЗНЕНАДА ЈЕЗИК ЗАВЕЗ'О...

... АЛ' НЕ МАРИ! МИ СВЕМИРСКИ ДЕЦАЦИ, НИ СМО РАДОЗНАЛИ! НЕКЕШ СЕ ЈУТИТИ АКО ТЕ ЗОВЕМ "ГРАМАТИКА" ?

БИЋЕ МИ ДРАГО, БУМ-БУМЕ!

ДОСТА ШАЛЕ... И НА ПОСАО!

У... 25 ГОДИНА МАШТАЊА И РАДА НАЈЗАД СУ УРОДИЛИ ПЛОДОМ! ОСТВАРЕЊЕ ПЕНИНГТОНОВОГ ПРОЈЕКТА Х' МОРА ПОЧЕТИ ОДМАХ!

СПРЕМНИ СМО, ГОСПОДИНЕ!

ХУ! ДАНАС СМО ДОБРО ЗАПЕЛИ!

УЗ ФЛАШОВУ, ПОМОГ, НАША РАКЕТА КЕ БРЗО БИТИ ГОТОВА!

СИГУРАН САМ У ТО!

ВЕК ЈЕ КАСНО, БУМ-БУМЕ! ЗНАШ ДА НАС ЈОШ ЧЕКА ПОСАО У ЦИРКУСУ!

УХ... А ЈА КУ ДА ОСТАНЕМ И ДА ЧУВАМ НОВАС НАШ БРОД!

ШТА ЈЕ, ОПЕТ ТЕ ЈЕ ОТАЦ ТУКАО ?

СИРОМА! БЕЗБРИЖНИ ВИЛИ! ОТАЦ МУ ИЗГЛЕДА, ОПЕТ ПИЈЕ!

НАСТАВИЋЕ СЕ

У ОВОМ БРОЈУ:

- НЕСРЕЋНИ СЛУЧАЈЕВИ У СВЕТУ ЖИВОТИЊА
- МАГИЧНЕ ОЧИ
- ПАРИСКИ ДВОБОЈИ
- СТРИПОВИ:

Хајдук Станко, Флаш Гордон, Паја, Робин Худ, Плутон, Пери, Томаховк, Мики и Од Икара до ракете

Те ноћи без месеца ниједан од четворице чувара светионика у заливу Паџет, у држави Вашингтон, није ока склопио. Неко чудно, час јаче час слабије ударање о кристалне зидове торња држало их је целе ноћи на окупу. Нису то била зрна града, нити налети ветра; те би звуке они одмах препознали. Било је то нешто што никад раније нису чули. Али шта?

Тек је следеће јутро донело решење загонетке. Читаве гомили безживотних птичјих тела у подножју светионика јасно су говорило о ономе што се догодило. Велика јата дроздова долетала су у току ноћи, талас за таласом, и разбијала се о високу кулу као израслу из хридина. У овој незапамћеној несрећи нашло је смрт око 15.000 птица. Становници околних села дуго ће се сећати овог догађаја, јер су без много труда, од продаје несрећних дроздова, добили преко 10.000 долара.

По броју настрадалих птица, овај рекорд светионика у Паџету далеко је надмашила једна друга, много познатија грађевина — кип Слободе који се од 1886 године диже на улазу у Њујоршку луку. За нешто више од 70 година свог постојања, кип је „убијао“ у просеку, према проценама лучких органа, 700 птица сваког месеца, што ће рећи да је био виновник смрти не мање од 600.000 ових крилатих створења.

Још једна грађевина проузрокује исто тако велике несреће у свету птица. То је обелиск Џорџа Вашингтона, висок 165 метара. Статистике кажу да око хиљаду птица сваке године у време сеобе остају у његовом подножју раздрсканих тела. Нарочито је остао забележен 12 септембар 1937. Тога дана је, без неког видљивог разлога — није било ни олује, ни кише — за један и по сат налетело на обелиск 576 птица.

Птице су уопште, међу свим животињским врстама, најчешће изложене разним несрећним случајевима. Према статистикама које воде енглеска и америчка друштва за заштиту животиња, 80 од сто свих несрећа у животињском свету отпада на птице.

Но, поред обичних, такорећи свакодневних несрећа којима су животиње изложене, има их и веома чудних, које су забележили очевици. Ево неких од њих.

Кажњена радозналост

Бедан је био крај једног лава у Северној Родезији. Њега је инспектор лова затекао како очајнички покушава да се ослободи неког старог дрвеног оквира који је неко био бацно у шипраг. Тамо га је нашао „цар животиња“ и, из радозналости, завукао главу у њ. Више је није могао извући, па је инспектор наредио да лава убију, јер би његово спасавање било изувише опасно.

Несрећни случајеви у свету животиња

У сличну замку упао је и један бик. Он је завукао главу у чабар с јабукама. Наћен је мртав — да ли због недостатка ваздуха или услед страха, не зна се.

Оваквих случајева могло би се набројати много. Тако најчешће страдају домаће животиње, које глад или радозналост наведу да угурају главу кроз сувише тесне отворе разних посуда, из којих је после не могу извући. Но, познато је да је на сличан начин настрадао и један крокодил који је на обали реке Замбези нашао суд у који је хтео да завири.

Ајкула у аутомобилској гуми

И аутомобилска гума може да буде узрок несреће. Тако је крај друма у афричкој ман-

датној територији Руанда-Урунди неки путник нашао мртву велику змију с главом забоденом у аутомобилску гуму коју је вероватно неки возач ту бацно или заборавио. Мислећи ваљда да јој је то непријатељ, змија је забрала зубе у гуму и више их није могла извући.

Од гуме је настрадао, само на други начин, и једна ајкула у заливу Кохима, у околним Хаване. Она се била увукла у отвор гуме, коју је неко од купача био заборавио у води, иди ју је плима однела са обале. Ајкула се била тако заглавила да није могла ни напред ни наатраг. Најзад ју је,

малаксалу од очајничког отимања, струја избавила на обалу, где су је нашао два дечака. Они су позвали рибаре и ајкула је своју несметреност платила главом.

Риба с наочарима

Залив Паџет, где се догодила она катастрофа дроздова, био је у лето 1941 године сведок једног другог необичног догађаја. Наиме, неки рибар упецао је једног крупног бакалара с наочарима. Да, с правим правцима наочарима на „носу“ и с дршкама чврсто заденутим у шкрге. Убрзо се јавио сопственик наочара. Док је, четири месеца пре тога, пецао у близини овог места, наочари су му пале у воду, у ствари на рибу, која за све то време није успела да их скине.

ковима 140.000 разних животиња, а у Великој Британији 10.000.

Животиње које се крећу по земљи страдају од аутомобила, а птице — од авиона. Но, у таквим сударима може да страда и челична птица, па су се техничари у неким земљама озбиљно позабавили овим проблемом, да би „ударне“ делове авиона начинили отпорним према судару с птицама у лету. Они су израчунали да се оклоп нормалне дебљине (6 мм) ломи у судару с птицом која је тешка два килограма и долази усусрет авиону брзином од 60 км на час.

Случајеви судара међу птицама у лету врло су ретки.

Медвед — експлодирао!

Многе животиње спрдале су од непогодне хране. Таква је била судбина хиљада голубова-сеница, једне расе која је практично изумрла, а некад је у Америци бројала милионе примерака (рачуна се да је последњи голуб-сеница уг-

Путујући по Канади, Енглез Л. С. Амери присуствовао је једном чудном призору: на његове очи један медвед је — експлодирао. Меда је у неком туристичком логору био нашао иак са десет килограма исецканих и добро исушених јабука. Пошто је халаљиво појео све, отишао је на оближњи извор да утоли жеђ. У

дуо у зоолошком врту у Синсинатију 1 септембра 1914 године). Голубови би пали на засејан сув грашак. Чим би се напили воде, грашак би набурио и просто загушио птице.

додиром с водом, огромно се повећала запремина јабука, тако да је желудац животиње био сувише тесан а његови зидови слаби да издрже толики притисак. Тако се јадни медвед дословно распаукао.

СКРОМНОСТ ПРОНАЛАЗАЧА ВИТАМИНА

Пре десет година умро је у Енглеској сер Фредерик Гоуланд Хопкинс, проналазач витамина и отац модерне биохемије. Кад његови пријатељи и колеге које га памте говоре о њему, истичу увек његову скромност. Мало је научника који су достигли такву славу као Хопкинс (добио је и Нобелову награду) и због тога били несрећни и бежали од света који их је ковао у звезде.

Хопкинс је низ година радио у владиној лабораторији за анализе и захваљујући његовим зналачким експертизама неколико осуђеника на смрт због тровања ослобођени су као невини. Проучавајући протеине, Хопкинс је у неким од њих открио необичну материју триптофан, која представља неопходан део потпуне исхране. Ову материју он је назвао помоћним прехранбеним факторима и доказао да пацови који добијају у обилу протеине, масноће и угљене хидрате ипак слабе уколико храна не садржи ове помоћне факторе. Један други научник који се бавио сличним истраживањима прозвао

је овакве супстанце — витаминима.

Кад је постао професор универзитета у Кембриџу, Хопкинс је наставио у тишини своја проучавања. Вест да је добио Нобелову награду страховито га је збунила. То му је, како је сам говорио, био један од најнепријатнијих дана у животу. Научник је бежао од оних који су хтели да му честитају и није присуствовао ниједном свечаном скупу приређеном у његову част.

Целог живота Хопкинс је остао страстан колекционар и занатлија-аматер. У слободним часовима скупљао је лептирове и...кутије од шибица. Једног дана успео је да из лептировог крила добије нарочити пигмент, који је назвао птерин. Тек четрдесет година касније научници су открили да овај пигмент лечи пернициозну анемију.

Упредграђу града Гарнана, који се налази на око два сата вожње аутомобилом од Триполиса, живи једна од најчуднијих људских заједница. Сауда на свету могу се и данас наћи појединци или групе људи који се, приморани нуждом или својеволјно, привремено настањују по пећинама. Али, триполитански троплодити — што на грчком значи: онај који се завлачи по пећинама — станују у својим склоништима вековима.

Њихова пребивалишта разликују се од осталих подземних склоништа по томе што се не налазе на падинама неког брега, већ у четвртастим јамама широким око 15 метара ископаним на равном земљишту.

На дну овог ходника налази се пролаз за „двориште“ које са све четири стране има мрачне улазе у пећину.

Најједноставнији „стан“ састоји се од једне просторије у којој нема никаквог намештаја осим сламарица простртих по поду и неког сандука или ниског стола који служи за ручавање. У пећини се обично налази и неколико глинених ђупова за воду, неколико најпотребнијих кухињских предмета и, обавезно, стара војничка канта од бензина.

Имућнији становници имају понекад и по шест просторија које су снабдевене и електриком: сапон, трпезарију и спаваће собе с подигнутим даскимата за спавање. Зидови су окречени и покривени шареним завесама и декоративним плочама. Неке од троплодитских пећина имају свој бунар,

СТАНОВНИЦИ ПЕЋИНА

али за већину становника одлазак по воду значи „шетњу“ од два сата. Троглодити тврде да је у њиховим пећинама зими топлије а лети свежије него у кућама.

Пећине су првобитно служиле за заштиту од пљачкашких номада. У њих су се становници овог краја, са залихама хране и воде и са својом стоком, скривали и чекали да нападачи оду.

Нико не зна колико данас у Либији има пећинских станова и њихових становника, али чињеница је да се они још и сада копају. Већина становника плаћа кирију, која се повећава уколико је стан „конфорнији“.

У раније време пећинских станова било је доста и на Балкану. Пећина Врловка на Купи, недалеко од Брлога, служила је народу да се скла-

ња од напада Османлија. Године 1894 наш познати научник Јован Цвијић видео је двадесетак земунца које су биле издубљене у пећинама код Дубраве, између Беле Паланке и Прилепа. У Албанији су били познати такви станови код речнице Цеме, између места Диноши и Ура Љмаис, а било их је и на другим местима. За њих се зна и у другим балканским земљама — Бугарској и Грчкој, затим у Турској, Кини, Италији, Француској, а нарочито их је било у Шпанији. У Арабији, у Хадрамауту, постоје пећински станови који имају по десетак спратова; све један изнад другог. То су прави „облакодери“. Они нису служили само за становање, него и за одбрану, као тврђаве, кад би те становнике нападе пљачкашке банде.

КРОЗ живот и школу

МОГАО БИ И ДАНАС ВОЗИ ДА

Најстарији аутомобил на свету свакако је „Гринвудово парно возило“ из 1875 годи-

не. Оно је у тој мери очувано да би и данас могло да се креће. Ово необично возило пројектовао је и начинио Р. Невил-Гринвуд из Глостонберија, у Енглеској.

ВИДЕ БОЉЕ НЕГО ШТО ЧУЈУ

Готово потпуно одсуство атмосфере на Месецу значи да људи који тамо стигну не би могли да чују никакав звук, али би зато много јасније ви-

дели него на Земљи. Баш због тога астрономи одавно желе да остваре свој сан: да на Месецу подигну опсерваторију. Јер би одатле имали много „бољи поглед“ у свемир него са Земље.

Једно од најкориснијих сировина

Преко 30.000 разних предмета од каучука, а можда и више, израђује се данас у свету. Каучук спада међу најкорисније сировине. Пре десет година стручњаци су писали да за опрему савременог бомбардера треба 700 килограма каучука, а за израду тенка око 600 килограма.

АКО ШУМА НЕСТАНЕ

Пошто постоји могућност да једног дана све разграната индустрија хартије прогута шуме света, има научника који већ сад проучавају

могућност враћања на папир — „хартију“ коју су употребљавали стари Египћани, Грци и Римљани. У ту сврху испитују се разне врсте хартије произведене од биљака које расту по мочварама.

МЕТАРСКИ СИСТЕМ У ЈАПУНУ

Јапаници су званично усвојили метарски систем још пре тридесетак година, али наставници у школама још рачунају по старим јапанским и енглеским мерама. Иако је закон обнародован тако давно, јапанска влада је сада морала да изда декрет којим се прописује да нико не одступа од законских прописа, а нарочито да се трговци на велико и на мало морају придржавати метарских мера. Том приликом је поновљено да један јапански ри износи 2,44 америчке миље, а да једна миља има 1.609 метара.

МЛАЂИ ЈЕ БИО КИПЛИНГ

Иако му је тек 43 године, француски књижевник Албер Каму, последњи добитник Нобелове награде за књижевност, ипак није најмлађи „нобеловац“. Од њега је био млађи Радјард Киплинг, који је ову награду, 1907. добио кад је имао 42 године.

ПРВЕ СРПСКЕ БОЛНИЦЕ

Прве српске болнице биле су у манастирима Студеници и Хиландару. Око 1200 године Свети Сава је за њих прописао кратак правилник. Зна се да је цар Душан приликом посете Хиландару одредио годишњу помоћ тамошњој болници, као што је учинио и кнез Лазар и Мара Вука Бранковића. У манастирским болницама, којих је било неколико до пропасти српске средњовековне државе, лечили су се углавном калуђери.

СКУПЉИ БЕТОВЕН

Приликом једне лиценције у Лондону показало се да клавири може да буде моћнији од књижевног пера. Том приликом за једно једино Бетовеново писмо добијено је више новца него за 41 писмо Натанијела Хоторна и 20 писама Бернарда Шоа.

И САДА ЈЕ КОРОВ

Многи људи једва чекају да се парадајз појави на пијаци у већим количинама, а не знају неке занимљивости о парадајзу. Још пре 250 година парадајз није био уопште познат као културна биљка. Стручњаци сматрају да данас има око 2.000 врста парадајза које се гаје од тропских предела до крајева иза поларног круга. Најзад, веровали или не, дивљи сродници парадајза још и данас су дивљи у његовој домовини — Јужној Америци. Парадајз тамо расте у многим пределима као коров који омета развитак културних биљака и људи га немилосрдно уништавају.

Ролшеу с мотором

Енглески инжењер Томсон предложио је нов начин превоза — помоћу ролшеуа. Њих покреће мали мотор који човек носи на леђима. Брзина кретања регулише се полугом која се држи у десној руци. Ова врста превоза нарочито је погодна за велике фабричке просторије.

У нашој земљи има много природних лепота. На слици је приказан мотив са Биоградског Језера, које се налази у Црној Гори, на планини Бјеласици. Биоградско Језеро дуго је 1.100, а широко око 400 метара. Површина му износи 0,429 квадратних километара. У њега утиче Биоградска Ријека, а из њега истиче Језершница, десна притока Таре.

Бољује, а смеје се

У планинским пределима Нове Гвинеје појавила се једна нова болест. Особа која од ње оболи смеје се док не умре. Сиднејски универзитет, у Аустралији, послао је групу лекара да испита ову чудну болест, међу професионалцима познату под именом „журу“. Од ње оболевају махом деца и младе жене.

Риплијс белијев **ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!**

ДЕЈВИД ДАГЛАС
(1799 - 1834)
ШКОТСКИ БОТАНИЧАР
ПРВИ ЈЕ ОТКРИО ЗЛАТО У КАЛИФОРНИЈИ
ТО ОТКРИЋЕ УЧИЊЕНО ДА Е 9 800 КИЛОМЕ ТАРА
ДАЛЕКО ОД КАЛИФОРНИЈЕ. НАИМЕ, ТЕК ПО
ПОВРАТКУ У ЕНГЛЕСКУ ДАГЛАС ДА НАШАО
ЛУПЕ ЗЛАТА У КОРЕЊУ БИЛАКА КОЈЕ
ЈЕ БИО САКУПИО У КАЛИФОРНИЈИ
(1831)

НАЈВЕЋИ ТРКАЧ НА ДВОКОЛИЦАМА У ИСТОРИЈИ!
ПОМПЕЈУС МУСКЛОЗУС, РИМСКИ ВОЗАЧ ДВОКОЛИЦА, ДОБИО ЈЕ 3 558 ТРКА
НАГРАДЕ КОЈЕ ЈЕ ЗА ТО ПРИМИО ИЗНЕЛЕ СУ ОКО
45 МИЛИЈАРДИ ДИНАРА

РЕКА С РИБАМА
КОЈЕ САМЕ СКАЧУ У
ТИГАЊИ У ОРНАНУ (ФРАНЦУСКА,
У ОВОМ ДЕЛУ РЕКЕ АУ РИБЕ СЕ НИКАД НЕ
ЛОВЕ УДИЦОМ - ОНЕ САМЕ ДОЂУ У КУКЕ РИБАРА!

КАЛЕНДАР ОД РУЖА
ЈЕДАН ЗЕДЈИНИ ГРМ РУЖА КОМЕ ЈЕ
ГОВ КОПТВЕНИК АНТОМ ЗИТНАК ИЗ
КАЛИФОРНИЈЕ СВАКОГ ПРОДЕГА ДАДЕ
ОБЛИК БРОЈКЕ КОЈА ОЗНАЧАВА ТУ
КАЛЕНДАРСКУ ГОДИНУ

ДРВЕБЕ -
СИЈАМСКИ
БЛИЗАНЦИ
СПОВНО
СТАВЛИМА
У
СИЈУКЕ
СИТИБУ
У
АМЕРИЦИ

Једанпут годишње, на топлој сунци и у прањини, док је ваздух пресићен мирисом трава, топле кравље коже и балеге, одржава се бразилијанска вакецада. Тога дана у 23 варошице југоисточне Бразилије окупи се ситан свет да се диве храбрости и умећности чувара рогате марве, вакероса, „људи дугачких и танких ногу као палидрвца“. Као амерички каубоји или гаучоси из јужног дела Јужне Америке, и ови португалскоиндијански мелези проводе живот чувајући стоку, и то искључиво краве. Али, вакецада се не састоји ни у бацању ласа, ни у савлађивању животиње хватањем за рогове. Вакерос савлађује краву неком врстом чудо-вештине. Том приликом настаје краткотрајна али сурова борба.

БРАЗИЛИЈАНСКА ВАКЕЦАДА

забране за такмичење уземљено таткају у ограђеном простору. Одевени у кожу од главе до пете — носе кожне шешир, кожни кошуљу, кожне панталоне, чизме и рукавице — вакероси стоје уз ограду која личи на дуг ходник. Сваки од њих држи у руци крављу образину.

Чим животиња ступи у ходник, такмичар је хвата за рогове и ставља јој образину, која је такође од коже. Изненађена, кржава је у почетку мирна, потом, пошто ништа пред собом не може да види, почне да се отима и да бесни, чиме је постигнут циљ.

Док са свих страна добија убоде у бутину, животиња јури праћена урнебесном виком

посматрача. У помамно трку кроз ходник, који није дужи од сто метара, вакерос на коњу жури за њом, трудећи се да је ухвати за реп и обори. Ако у томе успе, публика га награђује узвицима „хан-дерубао!“

Такмичења се одржавају у густим облацима црвене прањине, уз помамно отимање кржава и њихтање коња који често падају један преко другог.

На вакецадама често долази до несрећа у којима страдају и људи и животиње, а мало је вакероса који после вишегодишњег такмичења носе свабрера читава.

Ако вакерос победи, један од судија означава кречом оно место где је животиња савладана. У току дана највише се такмичи петнаестак вакероса. Онај чија се ознака од креча налази најближе улазу у ограђени простор, што значи да је животињу најбрже савладао, добија на дар — пар нових кожних рукавица и право да се хвали све до наредног такмичења.

У

насеобити племена Самоа чули су се крши и буње. Жене су трчале и високо изнад својих глава подизале децу, јер су и она хтела све да виде. Поодрастли дечасти успузали су се на врхове урминних стабала и осматрали. Један од њих је узвикнуо:

— Долазе!

Насељу се приближавала војска са заповедником на челу. Његово тело било је обојено белом и црвеним шарима. Победа! Црвена боја је знак победе. Војници Самоа поразили су суседно племе и наметнули му своје услове. Отуда на заповедниковом телу беле и црвене пруге. Само он може да буде тако раскошно украшен, а остали, према заслугама, имају само по неколико пруга на грудима.

Украшавање тела бојом претставља први покушај човека да сликом изрази оно што види око себе. За сликање је најпре употребљавана разнобојна глина. Кад су војници полазили у рат, бојити су своја тела разним бојама с намером да застраше противника. А ако су припадници једног племена долазили у походе као пријатељи суседном племену, тело су мазали белом глином. Па и данас још код већине народа бела боја означава мир — прекид оружаног сукоба.

Племена су се споразумевала језиком боја. Тако је, на пример, племе Апаша означавало исток црном, југ белом, север плавом, а запад жутом бојом. Своја ратничка имена такође су означавали разним бојама. Црни круг око десног и црвени око левог ока значили су „црна врана“, а бела пруга преко читавих плећа — „јастреб“.

Неке боје и шаре имале су посебан значај. Тако се сматрало да црна пруга преко десне стране груди и плећа, ка десној руци, има волшебну снагу — даје руци моћ приликом бацања копча.

Каткад су боје замењивале одело: читаво тело је бојено да би изгледало лепше. Да-

ГОВОР БОЈАМА

кле, кицошење датира још од првих дана човековог живота на Земљи.

Код Аустралијанаца су приређивани нарочити обреди за децу од дванаест година. Сматрало се да она тада постају одрасла. За ту прилику њихово тело је мазано црвеном бојом и певане су нарочите песме.

У почетку су слике на кожи цртане неким оштрим предметом: каменом или риљом кости. Касније се тежило да боја продре кроз кожу. Тако се родило тетовирање. Овај реч потиче из полинезијског крива текст.

Гама-зраци и пржени кромпир са шећером

Као што је познато, многи се научници труде да усаврше чување хране помоћу гама-зракова. Међутим, два енглеска стручњака, доктор Ричард Херман и доктор Бартон, недавно су доказали да, кад је у питању кромпир, овај метод не вреди. Гама-зраци које испушта кобалт 60 спречавају биљку да клија, а њен скроб да се претвара у шећер. Обичан кромпир, извађен из земље, садржи мање од 1 одсто шећера; али, ако се на њега дејствује гама зрацима садржина шећера повећава се на 6,5 одсто. Такви пржени кромпири толико су слатки да их је немогуће јести.

Овај неуспех не треба никога да забрињава, кажу научници, јер није искључено да ће се тим путем доћи до новог начина производње шећера.

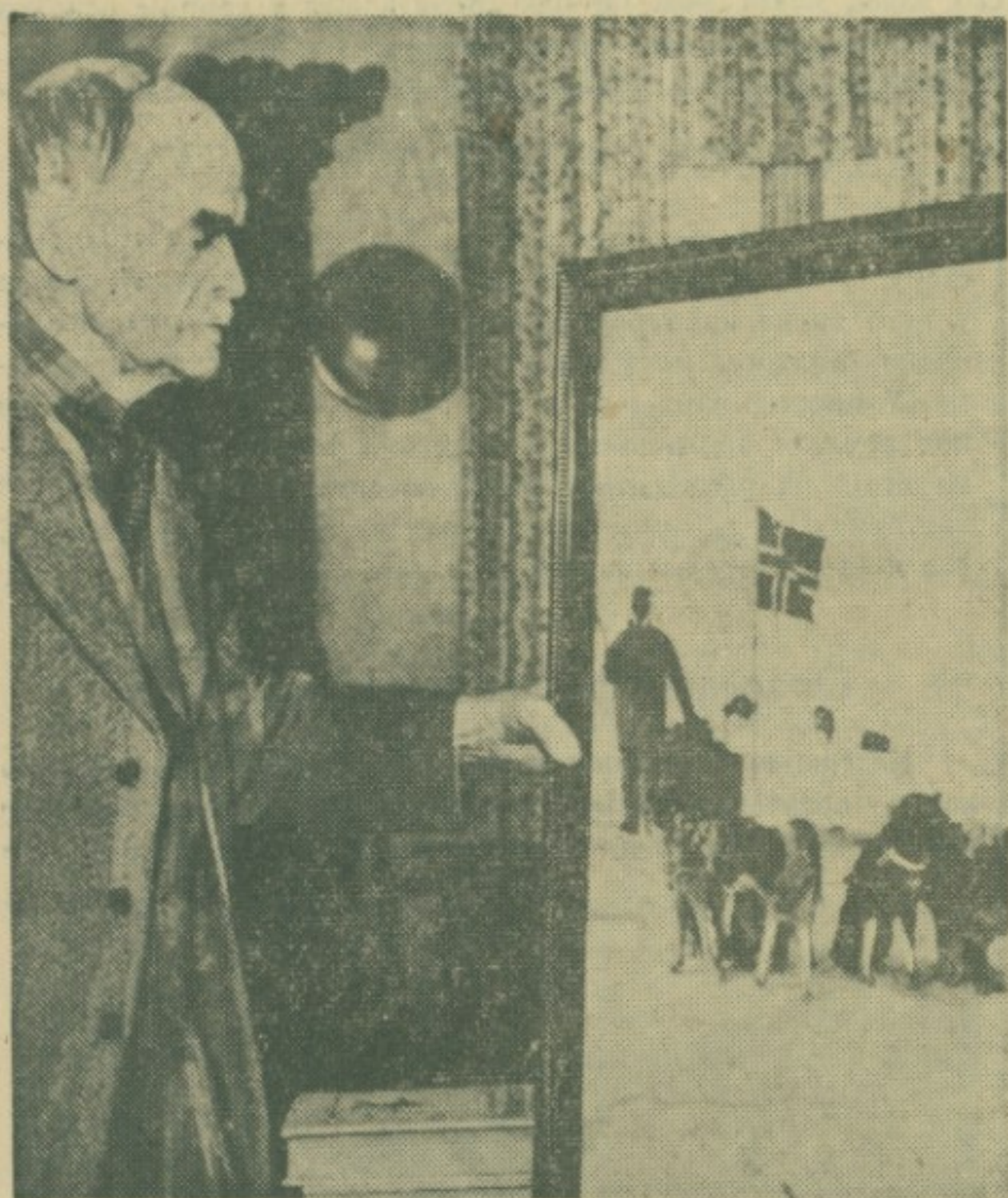
"Ја сам још пре 46 година био на Јужном полу"

— каже поносно 86-годишњи ветеран Антарктика Олаф Бјаланд

Норвежанин Олаф Бјаланд рођен 1872, једини је преживели члан експедиције Роалда Амундзена која је прва освојила Јужни пол, 14 децембра 1911 године, и тамо провела четири дана. Бјаланд је примљен у експедицију захваљујући томе што је био вешт смучар, победник на многим такмичењима одржаним почетком овог века, а и зато што је био вичан прављењу смучки и саоница. И поред дубоке старости, Бјаланд је још крепак и с великим интересовањем прати догађаје у свету, нарочито оно што се збива на Антарктику. Кад је сазнао да је Новозеланђанин Едмунд Хилари доспео на Јужни пол, телеграмом му је честитао и додао, говорећи о великим олакшицама које експедицијам данас пружа техника: „Мора да је досадно и хладно седети у модерним снежним возилима и управљати њима“. Нему се више допадало путовање на саоницама и пешнице. Каже да се никад није осећао тако здрав као после повратка с Јужног пола.

Олаф Бјаланд на „Фраму“, поларној лађи Амундзенове експедиције

Олаф Бјаланд са својим псима на путу за Јужни пол, децембра 1911

Уместо новчаника — желудац

Право је чудо шта све хирурзи нађу у желуцу својих болесника. Најчешће се налази метални новац, „зихернале“, мале играчке и делови играчака. Но, пре извесног времена један човек од 54 године тукао је све рекорде.

У Дараму, у северној Енглеској, лекари су прво сазнали да је један пацијент њихове болнице потпуно изгубио потребу за јелом. Пошто су га прегледали рендгеном, одлучили су да му одмах отворе желудац. Када су то учинили, нашли су тамо 366 новчића од пола пенија, једанаест од једног пенија, четири од једног шилинга, 27 комадића разне жице — све у укушној тежини од два и по килограма.

Чим су га ослободили толике „ситнине“, болеснику се повратио апетит. Овај несрећник, који је од пре извесног времена душевно оболео прогласио је свој желудац за новчаник. Можда је занимљиво и то што му болница неће вратити извађени новац. Према једном старом закону, сва имовина ће припасти — енглеском двору!

МАЈМУНИ И ПОРЕСКА ОЛАКШИЦА

Један кабаретски артиста из Питсбурга имао је недавно занимљиву расправу у пореској управи. Он има два мајмуна који с њим учествују у програму сваке вечери. Подносили своју пореску пријаву, он је навео да издржава оба мајмуна и тражио да се овај трошак узме у обзир приликом одмеравања пореза. Али, порезник је ово одбио, тврдећи да се мајмуни не могу навести у рубрици „Лица која издржавате“.

Артиста се успротивио:

— Они су паметнији него многи људи. Чак су у стању и да се потпишу.

— Како то? — питао је зачуђени порезник.

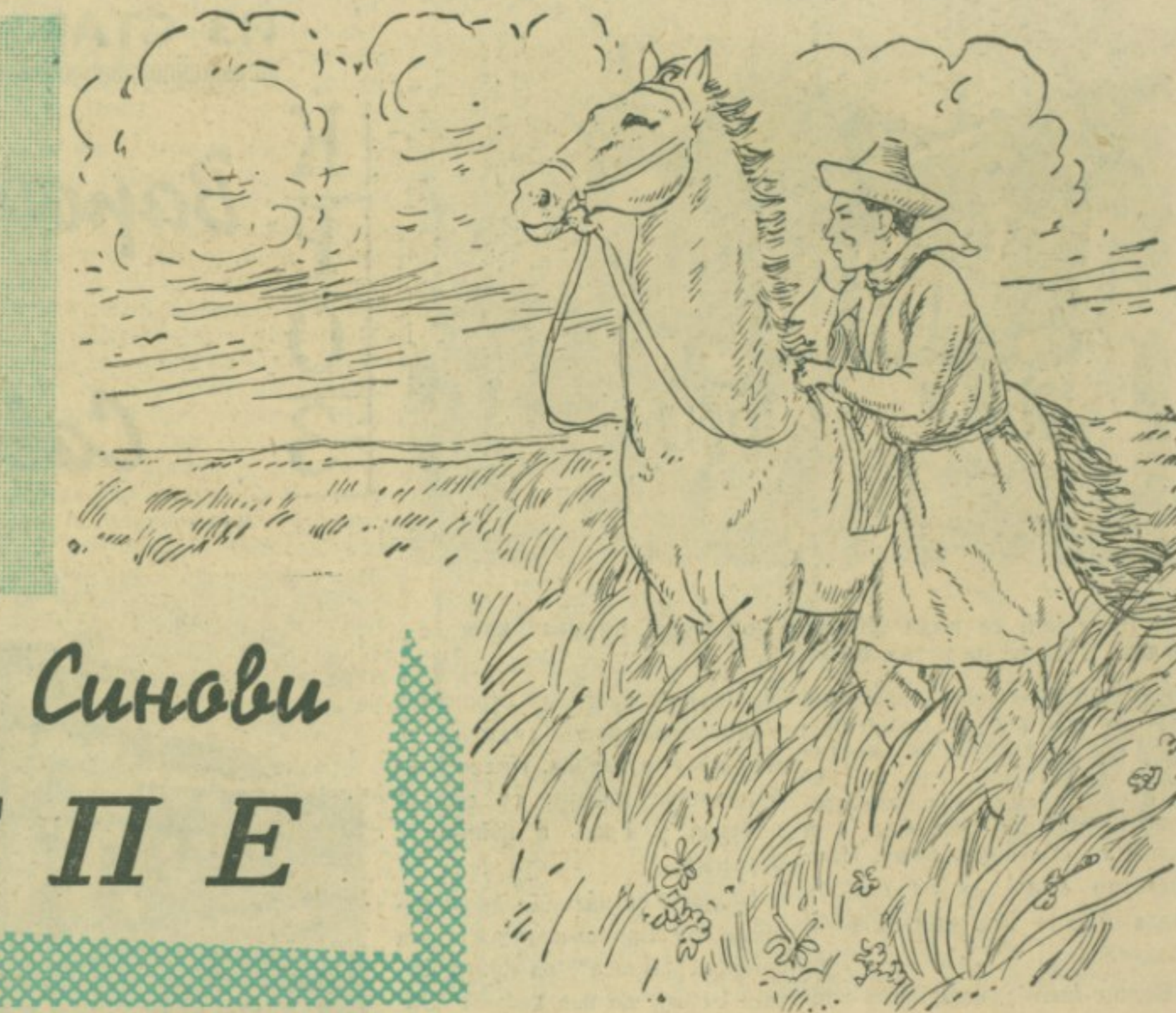
— Умеју да ставе крст, — рекао је артиста.

— То није довољно, — неумољиво је одвратио порезник и артиста је морао да плати пун износ пореза.

3 емља траве — тако Монголци називају своју отаџбину. Монголске степе на висоравнима обасјане су сунцем читаве године, а небо над њима је необично плаво. Монголци су то плаветнило пренели на зидове својих соба, а плава боја преовлађује и у њиховој одећи. Она је ушла и у националну монголску заставу.

Лепота монголских степа привлачи храбре и одважне људе. Само они могу да уживају у њеним бојама које се ресипају на све стране, у њеној тишини коју нарушава тек понеки једва чујан шум, одајући да у овим, наизглед мртвим, просторствима има живота.

Мирис монголских степа опиша и омамљује. Као да је у њима мирисна лепота свих планинских ливада и стаклених вртова пуних цвећа. Једна мон

Синови СТЕПЕ

голска легенда прича о томе како је мајка писала сину, који је живео у далеком свету, да се врати своме дому. Син није ништа одговорио нити се вратио. Онда му је мајка, у писму, послала прегршт степских трава. Њихов мирис је пробудио у сину чежњу за домовином и ништа га више није могло задржати у туђем свету.

Монголци су познати као веома гостољубиви људи. Угостити пријатеља — то је неписани закон. Али, и свако ко уђе у јурту, монголску кућу у степи, одмах ће бити послужен чајем и масном чорбом с ва-

љушцима, добиће зделу кумиса, мораће да окуси комадић сира и да наздрави чашом пријатног пића које човеку развеже језик исто као наша ракија. Преноћиште ће добити путник у свакој јурти, макар дошао и у поноћ. Ако је он још и странац, биће послужен пићем из сребрне зделице коју ће узети у руку широком свиленом траком. Ову траку мора задржати у знак пријатељства. У њој ће наћи сребрни новчић „који ће му донети срећу“, а истовремено је и симбол чистих мисли домаћинских.

Сваки гост приликом уласка у кућу мора пазити да ногом

не стане на праг, који је од памтивека свето место. Наравно, странцу ће се опростити што не познаје монголски „бонтон“. Он такође не мора да зна да мушкарац улази кроз десну половину врата, јер је десна половина јурте одређена за „јачи пол“. Ту се налази домаћинова постеља, кашеви, седла и пушке. Ту се прима и гост који је позван на свадбу. Пред кућом невестиних родитеља стаје теретни ауто с младожењом, а он је у плавој одећи од свиле, монголској народној одећи. Сватови се пећу у камјон и одлазе у друштвени центар, где се

обавља званични обред венчања и потписивања докумената, а онда настаје свадбено вече.

У музеју у Улан Батору налазе се, између осталих предмета, и дарови које су некад руски и кинески цареви слали владарима Монголије. Ту је и прекрасно изрезбарена кинеска носилка, кочије и наслоњача која је свирала чим би владар у њу сео. Данас та наслоњача више не свира. Кључ којим се механизам навијао изгубљен је, али га више нико и не тражи. Наслоњача већ одавно припада прошлости, као и руски, кинески и монголски цареви.

ИЗ ДЕЛОВА ПЛОСКОГ ЖУДА

ТРЕНУТАК КАСНИЈЕ ЗАЧУО СЕ ДРСКИ ПОЗИВ НА МЕГДАН... ИЗАЗИВАМО ТЕ НА МЕГДАН, СЕР РОЛФЕ! АЛИ НЕ ДА САМО ОГЛЕДАМО ОРУЖЈЕ, ВЕЋ ДА СЕ БОРИМО НА ЖИВОТ И СМРТ!

ПРИМАМО!

ОСРИК ЗНА ДА НАША ЧАСТ ЗАХТЕВА ДА ПРИХВАТИМО БОРБУ ИАКО СМО БРОЈНО СЛАБИЈИ... ИАКО СУ ЧЕТВОРИЦА ОД НАС НЕСТАСАЛИ МЛАДИЦИ! БОРБУ МОЖДА НЕЋЕМО ДОБИТИ, АЛИ ЧАСТ НЕЋЕМО ИЗГУБИТИ!

ОБОРИВШИ СМРТОНОСНА КОПЛА, ОСРИКОВИ ВИТЕЗОВИ ЈУРНУЛИ СУ НАПРЕД БАШ КАД ЈЕ РОБИН СТИГАО ДО ИВИЦЕ ШУМЕ...

ЗА ИМЕ СВЕТА! ОВО ЈЕ ОСРИКОВА БАНДА!

НАМЕСТИВШИ СТРЕЛУ НА ВЕЛИКИ ЛУК, РОБИН ЈЕ ЗАТЕГАО ТЕТИВУ...

ОВО НИЈЕ ФЕР БОРБА! МОЈ ОТАЦ ИМА СВЕГА ЈЕДНОГ ВИТЕЗА И ЧЕТИРИ ДЕЧАКА! НЕ КОЛИКО ДОБРО УСМЕРЕНИХ СТРЕЛА УСПОСТАВИЊЕ РАВНОТЕЖУ!

ЗУНГ

ПРВА РОБИНОВА СТРЕЛА ПОЛЕТЕЛА ЈЕ И... ИЗБИЛА ИЗ СЕДЛА ОСРИКА ОД ДРЕГОНСМУРА...

СВРШИ СЕ

ИЗ СТАРОГ БЕОГРАДА

На слици се види „Кафана код знака питања“ која се налази и данас на истом месту.

Модерне грађевине већ су давно подигнуте на местима где су некад биле куће старог Београда, а и данас се све више дижу. Простејемо мало крајем где су биле бивша Варош-капија и Савамата.

Варош-капија, како пише наш стари књижевник Милан Ђ. Милићевић, била су врата на шанцу који је опасивао стару београдску варош, а налазила се онде где је до пред сам последњи рат била књижевара Велимира Валожина, недалеко од Саборне цркве. До бомбардовања Београда 1862

Савамата је био део Београда који се пружа дуж Савског од Савског пристаништа до железничког Савског моста. До

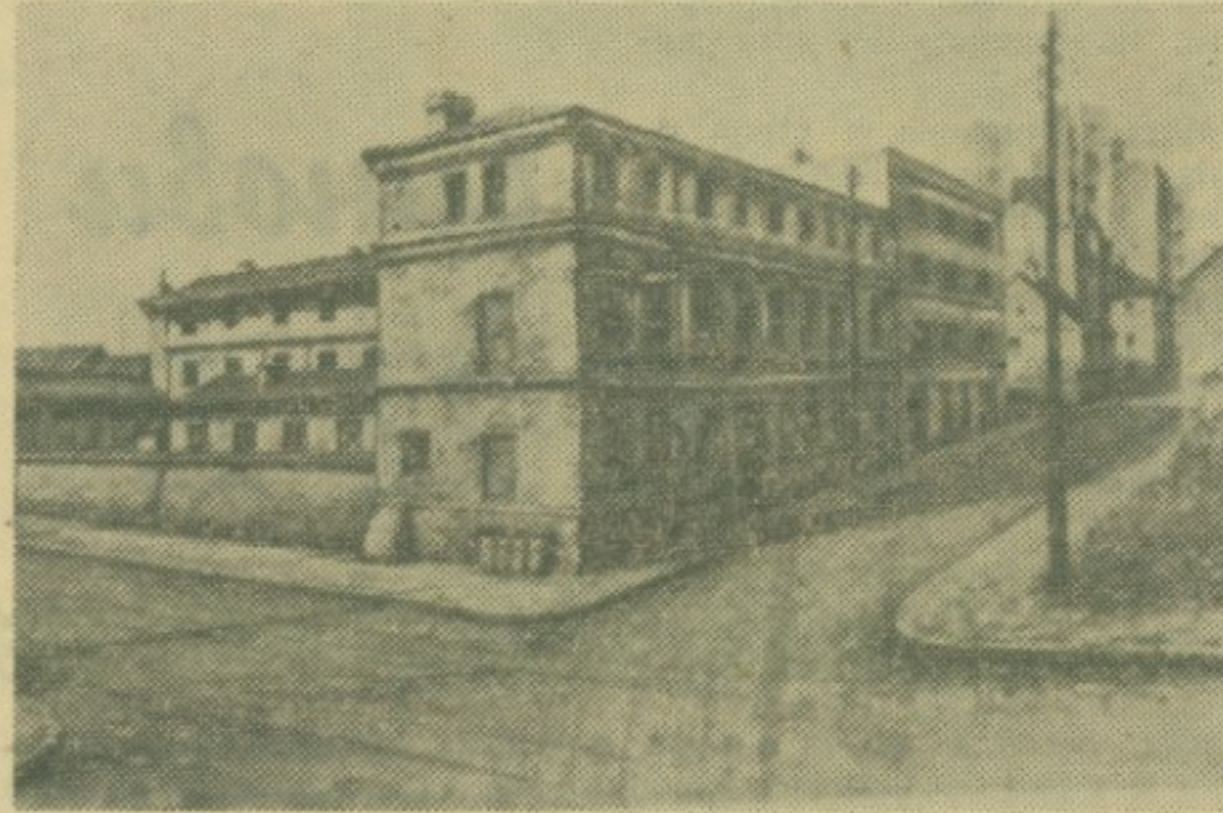
На њој се налазила стражара. У последње време врата се на њој нису затварала. После бомбардовања низами су одатле побегли у Град, а капија је срушена.

Шанцем се називао део Београда од Варош-капије, поред хотела „Паласа“ на Обилићевом Венцу, до иза кафане „Загреб“. Назив потиче отуда што је том линијом ишао градски, варошки зид од Варош-капије до иза кафане „Загреб“, па је, преко земљишта на коме се данас налази Музеј на Тргу републике, долазио све до Стамбол-капије.

Савамата је био део Београда који се пружа дуж Савског од Савског пристаништа до железничког Савског моста. До

К
Р
О
З

Варош-капија и Савамата

У Београду постоје многе модерне штампарије, а највећа је Београдски графички завод. Некадашња Државна штампарија налазила се на Варош-капији, на углу Поп-Лукине и Бранкове улице.

Ово је један крај Савамата: старе зграде и гостиница „Кичево“, са собама за репоиште, која се налазила код Савског пристаништа

пре пола века Савамата је била засебно село, изван Београда, насељено сељацима из београдске околине. На углу садашње Немањине и Сарајевске улице био је велики брест и ту је било зборно место Саваматаца. О Марков-дану ту се играло коло, долазио је и мез Милош, а Саваматаке су га даривале цвећем. Године 1834 кнез Милош преселио је Саваматаце у Палићу да би их извукао из низине и баруштина које су биле у том крају. Многи су се љутити жалели за старим крајем.

„Варош-капија, пише Нушић, била је најживљи део Београда“ јер је ту становало чисто српско становништво“.

Велики наш писац, у свом опису кафана дотакао се и „Кафана код знака питања“, која се налазила на Варош-капији.

„Кафана код знака питања“, пише Нушић, одиста везује свој живот са животом Саборне цркве. Њу похађају посетиоци цркве. Ако ко пре времена порани на службу, свра-

тиће у ту кафану на јутарњу ракију и кафу, ако је неки парастос, ту ће се сабрати посетиоци да сачекају време, ако је коме дуга служба у цркви, те не може да отстоји, ту ће се свратити да се поткрепи. Када су пратње, а неко хоће да избегне оне дуге говоре и беседе над покојником, он ће се ту склонити. Чланови певачког друштва пре него што пођу на црквени хор, ту ће се свратити да попију кафу и да се саберу. Уопште све што има посла са Саборном црквом ту ће се свратити. И зато је та кафаница одувек добро радила“.

О постанку имена ове кафане Нушић даље пише:

„Она се налази на доњем спрату оне занимљиве куће турскога стила која се све до наших дана сачувала онаква каква је. То је кућа чувеног Еним-Томе, па се и та кафаница у прво своје време звала Еним-Томина кафана. Позније, она је добила име „Кафана код Саборне цркве“. Када је владика Инокентије постао митрополит и настанио се према Саборној

С леве стране, иза тараба, види се некадашња кафана „Варош-капија“, а с десне стране, са столовима на тротоару, кафана „Црни коњ“

цркви, њега је љутило да се једна кафана зове „Кафана код Саборне цркве“, па је предузео кораке преко власти да се то име забрани, а свештеницима и свем црквеном особљу забрањено је да ту кафану посећују док она носи такво име.

Закупац је био принуђен да избрише фирму и да је новом замени. Фирмописац је избрисао старо име, али нико ни гости нису могли да се сете какво би ново име дали кафани. Неколико дана домишљали су се и газда и фирмописац и гости, па никако да нађу подесно име. За то време фирмописац је исписао изнад врата знак питања, хотећи тиме да значи да пи-

тање натписа стоји отворено и да се чека његово решење. Публика је прихватила онај знак питања као дефинитивно решење и тако назову кафану која остаде затим све до данас: „Кафана код знака питања“.

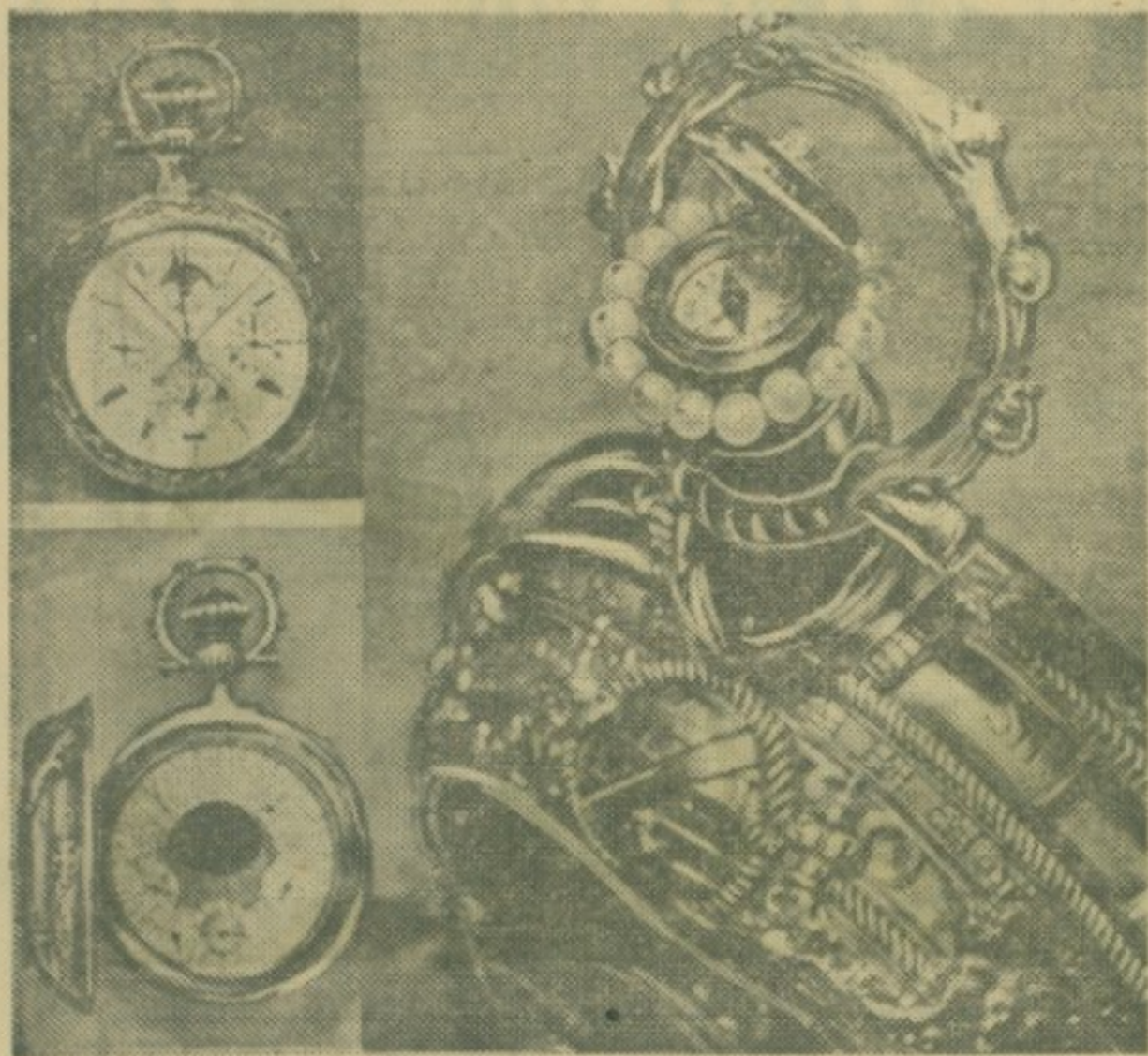
На слици где се види Кафана код знака питања, одмах до оне веће куће с кубетом, налази се изнад ње кућа нашег знаменитог човека из Првог устанка Петра Ичка. Милићевић пише о Ичку каже да је он „живео у Београду, нацино себи кућу преко пута од велике (саборне) до Еним-Томине куће (Кафана код знака питања). У тој је кући некад била пошта а доцније основна школа.“

ЗБОГ РАНИЈИХ ПОВРЕДА...

Закрецавање артерија у старијим годинама пре се дешава због промена у њиховим зидовима него због количине масти и минерала који циркулишу у крви — тврде два лекара са Натал-универзитета у Јужној Африци. Експериментални налази указују да артериосклероза код људи између 40 и 50 година може бити резултат озледа крвних судова до којих је дошло више година пре појаве болести. Озледама је нарочито изложена аорта код особа између 12 и 20 година зато што она тада најбрже расте, упоредо са општим порастом тела.

Најкомпликованији сат

Најкомпликованији сат на свету налази се данас у Музеју за сатове у Безансону, у Француској. Овај сат није дебљи од 23 милиметра, а има два лица. На једном се, поред бројчаника за часове и минуте, налазе ознаке за датуме и месечеве мене. Друга страна даје тачно време у 125 разних градова света, затим атмосферски притисак, температуру, степен влажности

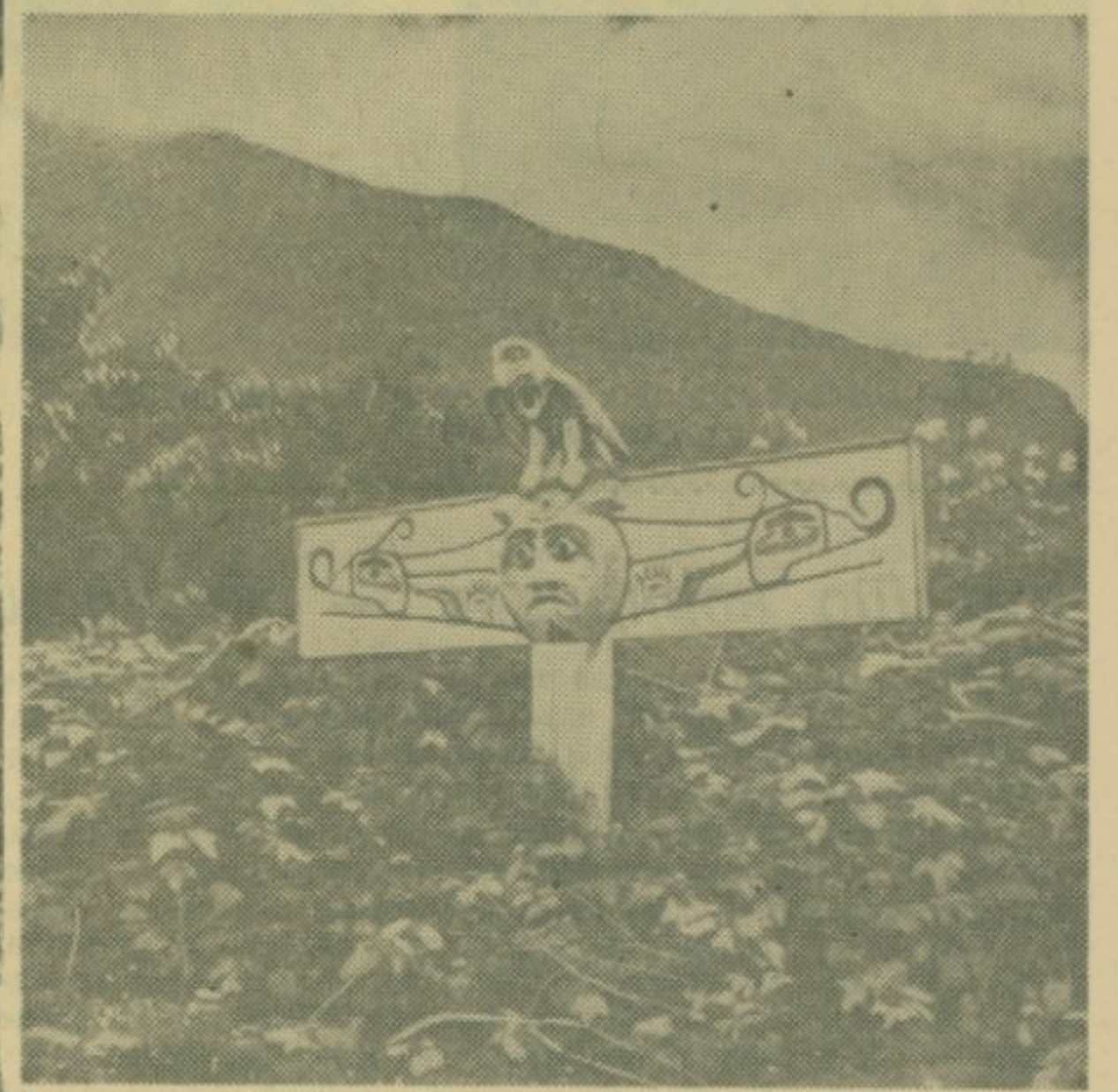
и висину места где се налази. У опрузи за навигацију налази се скривен компас који је намењен испитивању сазвежђа. Савремени сатови су прецизнији, али ниједан није потпунији од овог.

ДВА ВЕКА ОБЛАКОДЕРА-ЗВЕЗДАРЕ

Најстарији европски „облакодер“-звездара у Кремстеру, у Немачкој, прославља своју 200-годишњицу. То је у исто време најстарија метеоролошка станица, која непрекидно бележи атмосферске промене на европским ширинама. У просторијама њених десет спратова, од којих су два под земљом, научницима, студентима и другим посетиоцима стоји на располагању богат инвентар разних уређаја и инструмената за математичка и астрономска проучавања, као и за студију из природних наука.

Орао на гробовима Индијанаца

Надгробни споменици у свету имају разноврсне облике, који су последица различитих обичаја, прилика и многих других чинилаца. На слици видите један од тих необичних спо-

меника. Једно индијанско племе из Северне Америке имало је обичај да изнад надгробног споменика који се састојао од разних шара постави и орла израђеног у дрвету. Овакви споменици могу се и сада видети.

Човек се никад није помирио да зна само оно што се догађа у времену док он живи или да зна шта је било у далекој прошлости. Његов дух и век је узлетао на крилима маште да би дочарао слику живота својих далеких потомака. Овде доносимо једну фантастичну репортажу у којој се описује какве су биле и какве ће изгледати новине у далекој будућности.

Прохладно летње вече у далекој будућности. Ми смо помоћу челичних крила слетели на зараван високе планине. Није нам хладно. Нас загревају танке жиче у оделима. Под нама раскуштрани облаци као стадо мерино оваца. А сасвим у подножју, бели град, у чијим окнима гори црвено сунце.

Баш сам размисљао о томе како је сиромашан живот био у време кад људи нису летели, већ само ходали земљом својим спорим ногама, кад дечак Жућа (жуче су му очи) упита:

— Какве су тада биле новине?

И остали дечаки и девојчице заграјаше:

— Какве? Какве?

Наљутих се у себи на Жућу: „Ех, Жућо! Жућо!“ И не бих ни једну реч прословио, само да толико не волим да причам. Овако, шта могу! Намргођен, почех:

— Слушајте пажљиво: некада, веома, веома давно, необичну новину су срочили људи племена Скита. Заправо, то и није била новина, већ порука. Од Скита су овејани ратници Персијанци захтевали да им се покоре. А људи им Скити овако одговоре: поша-

љу они Персијанцима птицу, жабу, миша и пет стрела. Мудри Персијанци зачас проту-

маче поруку: „Ако ви, Персијанци, крочите у земљу Скита, дочекаћемо вас убојитим стрелама и уништити. Може се спасти само онај који узмогне да полети као птица, да скочи као жаба и да се скриве као миш“. Опасни беху ти Скити!

— Или је новина настала у време кад су Шпанци освајали Америку. Тих сурових година, неки обесни шпански племић пошаље пријатељу по Индијанцу корпу воћа. Успут Индијанец ожеди. Беше жестока врућина. Паклена жега! Не можете ни замислити каква је то оморина била! Лиш-

Мирко Милојковић: магичне ОЧИ

ће је горело на дрвећу, пушиле се шуме. А реке пресушивале. Да би се мачице окрепнле, Индијанец очас поједе пола корпе воћа. Сиромаш, није слутио да у писму пише колико воћа носи. И, наравно, кажњен је батинама, као и ми у сличним приликама. Свет је одувек био рђав!

— Други пут, досети се Индијанец да је писмо нека црна мађија која мотри шта он чини па га после тузи Шпанцу. Да би доскочио том подмуклом непријатељу, он ћушну писмо под велики камен и опет, у слат, поједе пола корпе воћа. И опет је страдао злосрећни Индијанец који није могао да схвати шта је то писмо.

— Ово што рекох јесте само увод. Прве новине, писане руком, настале су у старом римском царству. Звали су их

„Акта дијурна“, што значи: „Дневни догађаји“. Ове новине су личиле на плакате. И као плакате су их лепили по трговима. Ту су се окупљали Римљани у пурпурним огртачима-тогама и читали дневне извештаје о ратничким походима римских легиона и циркусним играма у арени, где су се снажни робови борили са страшним лавовима.

— У петом веку, кад пропаде моћно римско царство, престало је да излазе новине зване „Акта дијурна“. Отада су се у Европи, с времена на време, појављивале новине да би саопшtile свету какав изузетан догађај. Тако је, на пример, у петнаестом веку, у Француској, објављено да се утврђена Гранада предала Шпанцима.

— Па кад су штампане новине? — упита нестрпљиво Жућа.

— Много доцније. У седамнаестом веку. Прве новине су отштампане у немачком граду Франкфурту, хиљаду и двеста година после пропаста огромног римског царства. Годину дана доцније, сличне новине се појављују у белгичком граду Анверсу. После седам година и у Лондону, главном граду Енглеске. Отада су људи све лакше сазнавали шта се збива било у ком делу света.

— Само, велика заслуга за штампане новине припада Немцу Јохану Гутенбергу, који је веома усавршио штампарску вештину. Али, дуга је то прича. После њега, људи су непрестано усавршавали машине за штампање новина, па су тако изумели и најсложенију машину — ротацију. Велика ротација, за само један сат, може да отштампа и сто хиљада примерака новина! Јесте.

— Шта рекосте? Како су штампане новине? Охо! Није једноставно. Прво новинар напише како смо провели Дан пролећа. Његов напис, потом, узима радник за машином у којој кључа растопљено олово. Та машина има дирке са словима, као писаћа машина.

Радник куца, преписује чланак, а на другој страни испицају исписане вреде оловне плочице, велике колико један редак у новинама.

— Читави редови ових плочица сложе се у гвоздени оквир, тачно онолики колика је једна страница новина. Затим се преко оквира стави нарочита хартија — матрица, па се, под пресом, на тој хартији отисне све што је на плочицама исписано. Е, сад се хартија стави у тешку пресу и прелије растопљеним оловом. Олово се зачас охлади. Тако добијемо ваљкасту плочу на којој су слова испуштена. Више таквих плоча причврсти се на ваљке ротације, а потом се премажу црном бојом. Пусте се струја, ваљци се покрену и окрећу све брже и брже; између ваљака пролази бела хартија што се одмотава с великог калема, већег од бурета. А на другом крају машине, муњевитом брзином, испицају пресавијене новине.

— Да, да. Тако вам је то некада било. Сада у далекој будућности, све је једноставније, савршеније. Пожелимо ли да прочитамо новине, ми само навадиме из чепа наше мале кутије, окренемо дугме, и... ништа не читамо. Гледамо слике које јасно промичу пред нашим очима и чујемо покојну реч.

— Молим? Рекосте, није вам јасно ко је тај што је толико вести снимно да их можемо по вољи гледати, у свако доба дана и ноћи. Ништа простије! У свим улицама света, у свим дворанама, школама, фабрикама и кафанама, на планинама и у дубинама мора, постављене су чудесне магичне очи од специјалног метала, сличне фаровима аутомобила, само што оне не светле. Ето, те, свевидеће очи — све виде.

— А то што магичне очи виде, истог часа промиче на платну у лабораторији, пред

новинаром који, притиском на дугме, снима само оне догађаје који нас могу занимати. Понешто скрати. О нечем каже коју реч, да нам олакша гледање. Зло би било да није њих — новинара! Да њих није, били бисмо принуђени да на нашим савршеним апаратима гледамо свакојаке бесмислице. На пример, како који пролазник хода. И да ли су му ноге криве или праве. Затим, како неки грађанин у ресторани срце вреде супу да се надалеко чује. И како ђаци у некој основној школи уче слово е. Овако, богме, хвала новинарима!

— Ех, ви бисте све хтели! Наравно, магичне очи не могу видети пожар у нечијем стану. Уопште, непристојно је замишљати у туђ живот. Али чим неко обанести ватрогасце о пожару, истог трена ево и новинара с магичним оком у руци. Око ће гледати шта се збива у страшној ватри: како ватрогасци износе децу из пламена и како млазевима воде из шмркова гасе пожар. Слике се преносе на платно у лабораторији. Тамо сад други новинар снима само најзбуђљивије сцене. Јер, пожар може трајати и неколико часова. А ми, ако бисмо један пожар гледали неколико сати, ништа друго не бисмо сазнали што се у то време у свету збило. Овако, пред нашим очима пожар траје само минут-два.

Далеко — на Далеком Истоку

Вечна и неуморна радница природа ствара на свом чаробном разбоју дела која запањују човека. И дивни предели широм света њена су творевина. На овој слици види се један од њих, али далеко од наших крајева — на Далеком Истоку. Узмите атлас и погледајте онај крајњи северисточни врх Азије који је најближи Аљасци. Ето, тамо се налази овај пејзаж. На слици је приказан предео незамрзнуте реке Тале у Магаданској Области.

Магаданска Област налази се у саставу Совјетског Савеза, а образована је у децембру 1953 године. Запљускују је четири мора: Охотско, Берингово, Чукотско и Источносибирско. Дели се на дванаест рејона, укључујући и Чукотски национални округ, који има 26 насеља планинског типа. Главни град је Магадан, који се налази на брегу изнад ушћа реке Нагаева у Охотско Море. У њему има више културних и индустријских установа. У том крају влада сурова клима, са оштрим зимама и прохладним летима. Наоколо се шире тундре и шуме, а у земљи се налази угаљ. Становништво се углавном бави ловом на рибе и на животиње са скупоченим крзаном.

— Као што видите, људи су пронашли чудесне машине. Али не зато да би машине завадале њима. Не, без њих, машине су обична гомил гвожђа. Него зато да би наш живот учинили лепшим и слободнијим.

— А сад, доста је прича! Небо је тамнолаво. Спусти се вече. Звезде подручјиво жмиркају. Под нама већ блеште вештачка сунца. Похитајмо својим кућама да се не бисмо провели као онај злосрећни Индијанец који је половио корпе с воћем.

ПЧЕЛЕ КРИЈУМЧАРИ

Одмах после рата, 1945 године, један швајцарски трговац хтео је да увезе извесну количину италијанског меда, али је граница била затворена и добро чувана. Да би ипак дошао до меда, трговац је упутио следећу поруку свом италијанском снабдевачу:

— Донесите 100 килограма меда у погодним судовима у шуму недалеко од границе. Отворите судове и чекајте!

Одмах потом утоварио је у кола неколико кошница и одвезао их до оне шуме, која се протезала с обе стране границе. Изабрао је скровито место и чекао.

У уречено време трговац је пустио пчеле, које су весело узлетеле. Гладним инсектима није пребрало много времена да на другој страни, на даљини од једног километра, открију богату „пашу“. Намирисале су мед и сложено навадиле на њ. У току три дана неуморно су претрале раздальну између судова с медом и својих кошница, све док је у судовима било слатке хране. А кад се мед „преселио“ у кошнице, довитљиви трговац их је поново утоварио у кола и пренео у своју радњу.

Рјепин: Толстој се одмара у шуми

Више од 76.000
посетилаца годишње

Један совјетски новинар који је недавно посетио Јасну Пољану и Музеј Лава Толстоја забележио је да је 1957 године кроз ову установу прошао више од 76.000 посетилаца.

Музејом Лава Толстоја управља 17 научних сарадника, међу којима се налази и стари Валентин Булгаков, последњи Толстојев секретар. Јануара 1910 године он је ступио на ту дужност, после ранијег секретара Гузијева који је отишао у прогонство одлуком царске владе. Булгаков је био крај великог писца и последње године његовог живота. Данас Булгаков ради на сређивању Толстојеве библиотеке која садржи 23.000 књига, од којих многе имају белешке исписане Толстојевом руком. Друга библиотека у Јасној Пољани смештена је у згради Болжонски у којој су се некад налазиле канцеларије. Библиотекарка Ана Векслер говори пет спрских језика и стално одговара на многобројна писма из свих крајева света.

КАД САМО ПОМИСЛИМ ДА СУ ОЧЕКИВАЛИ ДА ИХ ПЛУТОН ПРИМАМИ!

САД МОЖЕШ ДА ЗАБОРАВИШ ОНО СКАКАЊЕ, ПЛУТОНЕ! ВИШЕ НАМ НЕКЕ ТРЕБАТИ!

РАДУЈЕ СЕ ШТО СИ ГА ОСЛОБОДИО ДУЖНОСТИ!

ПЛУТОН ЈЕ ЗАДОВОЛАН! ТАКО ЈЕ ДИВНО ЗНАТИ ДА САД НЕ МОРА ДА МЕША ПОСАО СА ЗАДОВОЛСТВОМ!

КРАЈ

оклупчане у жалосну гужву. Триво око њих такође је добило нов, неприродан облик и постало нееластично. Унакажено стопало има два ослонца: задњи, главнији, и предњи, спореднији, који врло мало пома-

савремена кинескиња хода као свака жена

же при ходу и ни један ни други не доприносе да се одржи равнотежа на једној ноzi. Да би се до равнотеже ипак дошло, потребна је помоћ друге ноге. Зато Кинескиња кад хода изгледа као да је богаљ у обе ноге, без предњих делова стопала.

Значи ли то да жена са овако унакаженим стопалама није у стању да живи као остали свет? Не. Она се у току година привикне на ненормалан ход, тако да може да иде, да скаче и да трчи, али на свој начин.

Један кинески лекар, шетајући се са својим европским колегом, показао му је две старије жене које су разговарале на улици. Обе су имале смањена стопала и док је једна, ослањајући се на штап, мирно стајала, друга, која је била без штапа и на леђима

носила терет, стално је скакутала.

— Погледајте! — рекао је Кинез. — Скакуће с ноге на ногу, али не зато што је терет тежак, већ што јој он ремети равнотежу. Она није сигурна на својим стопалама, јер јој је површина ослонца знатно мања него код других особа.

испитивани су стари записи и прављене многе претпоставке, али ниједна није доказана.

Прво се појавила „војна“ претпоставка. У току столећа Кина је више пута била жртва свирепих освајача. Они су пустишили земљу и одводили у ropство одрасло здраво становништво. Неки историчари

„Војна“ претпоставка

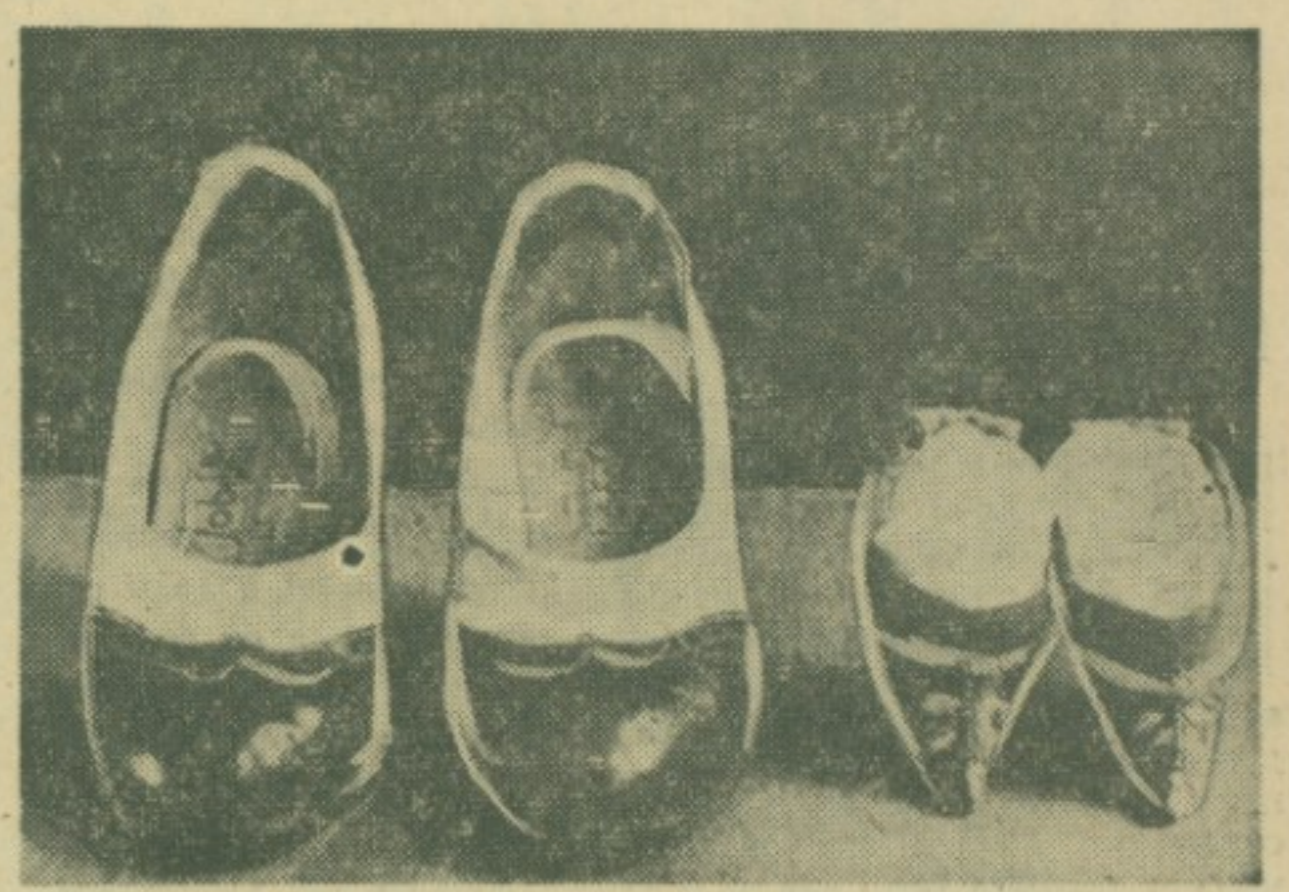
Разни народи су различито схватали улепшавање, а код неких, заосталих, још постоје врло чудни обичаји. Припадници појединих примитивних племена повлаче прстен од стопане кости кроз нос, неки расцапају доњу усну, тетовирају кожу и шарају резима лице. Сакаћење ногу Кинескиња изгледа да је почело половином деветог столећа. У поезији тога доба, која је сачувана до наших дана, има стихова у којима се пева о „дворкињама малих, савијених стопала, која личе на млад месец“. А један стари приповедач, пишући о боловима несрећних кинеских девојчица, рекао је „да је сваки пар ногу женског детета обливен тоном суза“.

Да би се проникло у узрок настанка овог чудног обичаја,

претпостављају да су стари Кинези онеспособљавали ноге својих кћери да их непријатељ не би покупио као робље. Убогађене, оне нису могле да корачају брзо као војници, а да их превози, непријатељ је морао имати велик број кола, којима није располагао.

Естетски разлози

Постоји и претпоставка да су у питању естетски разлози, јер је у Кини испевано веома много песама које уздику лепоту мале ноге кинеских жена. Истина је да су стихотворци, према строгим прописима морала, увек као узпред опедали малу ногу, а хвалили обућу од финог материјала са скупоценим и блештавим украсима. Међутим, ни тежња за улепшавањем не би се могла усвојити као довољан разлог за тако свиреп обичај.

Ципеле за исту особу: десно — какве су се носиле некад, лево — какве се носе сад

Дуги нокти и мала нога — услов за добру удају

Најзад су овај проблем почели да испитују социолози. И дошли су до закључка да жена која несигурно корача на тако мајушним стопалама, пошто није у стању да во кући ради све послове, уступа мужу главну бригу око домаћинства. Повлачи се од физичког рада, постаје умар у кући.

„Као што су мудраци и аристократи — пише један кинески научник — пуштали да им расту дуги нокти, како би тиме доказали да не живе од свог рада, сакаћење ногу девојчица претстављало је понос кинеских родитеља. То је био један од начина да мајке обезбеде кћерима имућног мужа“.

Обичај смањивања стопала заведен је прво на кинеском двору и у аристократским породицама. Касније се проширио на све слојеве и увек је имао исти циљ: да покаже друштвени углед и материјалну обезбеђеност. Али, док је првобитно мала нога стварно изражавала материјално господство, дошнје су жене из занатлиских и сељачких породица због овога подносиле велике жртве кроз цео живот.

Која је од ових теорија тачна, тешко је рећи. Није искушено да у свакој од њих има истине, но најважније од свега је то да тај обичај претставља прошлост. Савремена Кинескиња не трпи више болове због „заробљавања“ ногу у калупе и не деформише их због потчињавања средњовековним обичајима. Данас и она корача као све друге жене на свету.

У граду и на пољима сусрећу се и данас старе грађанке или сељанке како ходају у лепо украшеним, али једва девет сантиметара дугим шпеллама од коже или штофа. Те пролазнице често се поштапају, а нарочито ако носе какву тешку корпу, цак или нармак дрва. Већина их је изнад педесет година, јер почетком нашег столећа, кад је срушена монархија, законом је укинута ова традиција, мада су њу културнији људи још веома давно били осудили. Но, и поред забране, било је породица чије су кћери морале да се подвргну оваквим мукама. Обичаји су се показали јачи од протеста петогодишњих девојчица и сузних очију којима су преклињале родитеље да им ноге не стављају у калупе.

Ако се кроз рендген погледају оваква стопала, видеће се искривљене кости прстију

НАЈВЕЋИ ХОНОРАР У ИСТОРИЈИ

Једном је један писац као награду за своју књигу добио — краљевство. У историји човечанства то је био највећи „хонорар“ који је икад дат за једно књижевно или научно дело. Добио га је португалски историчар из XVI века Хуан де Баруш, који је данас врло мало познат. Године 1552 он

је написао „Хронику императора Кларимунду“ и посветио је португалском краљу Хуану III. Добро смишљена посвета допала се краљу и он је писцу поклонно целу покрајину Марањо у Бразилији, површине 177 хиљада квадратних миља, тј. по величини готово колико данашња Француска.

СПАСЛА ГА ДЕЧЈА ЉУБАВ

„О тркачком коњу“ — то је била тема коју је својим ученицима задао наставник једне школе у Шведској. Шеснаестогодишња Ингела Кастремс, која много воли коње, радосно се прихватила пера. Узор јој је био Гиј Спенс, касачки рекордер, који је своје сопственику досад „зарадно“ замашну суму. Девојчица је о коњу писала с толико топлине да је наставник одлучио да кошту њеног задатка пошаље сопственику. У добри час! Пошто је коњ прешао границу старости тркача, власник је био одлучио да му прекине живот. Али, кад је видео колику љубав девојчица осећа према овој животињи, одлучио је да јој поклони коња. Тако ће Гиј Спенс код своје нове господарице мирно провести старост.

WALT DISNEY

ПЕРИ

ПРЕМА ПРИЧИ ФЕЛИКСА САЛТЕНА АУТОРА „Бамдија“

ПЛАВИ ГЛОБУС НА ЦРНОМ НЕБУ

Научници сматрају да би са Месеца Земља изгледала као плави глобус на црном небу,

а континенти би се једва разазнавали, чак и онда кад уопште не би било облака.

ПОМОЋ ПРИ ОПЕРАЦИЈАМА

Један лекар из Њу Џерсија утврдио је да лек витамина знатно помаже приликом разних операција: повећава крвни притисак и на тај начин спречава шокове који се дагађају у току операције. Овај лек је у продаји већ више година, али је тек сад употребљен у оваквим случајевима.

ПРОНАЂЕН СТАРИ РИМСКИ БРОД

Још ниједан археолог до 1957 године није пронашао неки римски брод, иако се зна да су Римљани имали морску флоту. Оно што је налажено на неким местима били су само остаци теретних шлепова и разни судови — амфоре. Међутим, прошле године је италијански историчар Ђани Роги пронашао остатке брода који су, како изгледа, стари преко 2.000 година. Настојаће се да брод буде извучен с морског дна. То би био први римски брод који ће угледати данашњи свет.

ЧУДА ХЕМИЈЕ

Хемија и биохемија су наши главни савезници у борби против болести. Тихи рад хиљада научника и истраживача који у лабораторијама грозничаво врше експерименте у циљу проналажења нових лековитих средстава често није довољно запажен. Њихови резултати незаслужено бледе у поређењу са великим достигнућима атомиста и астрофизичара.

Прва велика офанзива хемије против микроба почела је 1935 године, кад је немачки професор Домаг открио претходника свих сулфамида, „црвени пронтозил“. То је био почетак ере сулфамида, лекова на бази сумпорних једињења, који су читаву једну деценију водили главну реч у борби против заразних обољења. До данас је произведено и са успехом употребљено око 5.000 различитих врста сулфамида. До 1944 године они су претстављали најјаче оружје биохемијске медицине.

Мало је познато да је еру антибиотика, те многочлане породице драгоцених гљивица које су досад спасле више људских живота него што их је покосио Други светски рат, наговестио велики научник и бактериолог Пастер. Он је први упозорио свет на огроман значај који за медицину имају неки микроорганизми који лутају у атмосфери и у стању су да спрече размножавање микроба. Прозвао их је антибиотима. Требало је чекати 1928 годину и случајно Флемингово откриће „пеницилијума нотатума“ (Флеминг је дуго веровао да његове микроскопске гљивице немају никакве фармацеутске вредности), а затим усавршавања оксфордских хемичара Флорија и Шана, 1941 године, па да антибиотици постану стварност у апотекама.

Данас се у целом свету у журбано граде нове многоспратнице које личе на футу-

ристичке храмове и у којима драгоцене гљивице даноноћно ферментирају, хранење ваздухом под притиском. У фабрикама антибиотика паклена бука не престаје. Њу стварају вештачки циклони који се производе у нарочитим коморама. У циновским хадама које личе на рафинерије нафте све се мери готово у молекуларним размерама. Довољно је да температура буде само за неколико десетих делова степена виша или нижа, да само једно зрнце прашине упадне у чорбу која се спрема у казанима кухиње биохемије па да се добије погрешна реакција. Циновски суд са 86.000 литара драгоцене течности постаје не употребљив.

Да би се добило само десет килограма пеницилина, потребно је утростити огромне количине материјала и обавити оријашки посао. Читавих недеља дана једна сложена савремена фабрика мора да прерађује 4.000 килограма сировина, да проишоди 50.000 литара воде на сат, 15.000 литара ваздуха на минут. И вода и ваздух морају бити исто тако стерилни као што су хируршки инструменти пред операцију. Сва кога дана француска фабрика пеницилина у Роменвилу утроши 60.000 киловата електричне енергије, што би било довољно за снабдевање светлешћу једног града од 250.000 становника.

У току нешто више од једне деценије, медицина се наоружала са 17 разних антибиотика. Како је то мали број у поређењу са огромним напорима који су учињени! Да би се они добили, обављени су у лабораторијама света експерименти са 3.500 разних антибиотика. Од прашума Амазона до прљавих улица Хонг Конга и великих гробља милионских вароши проучени су и микроскопски анализирани сви производи труљења и буђи на свету. Када је 1947 године велика америчка лабораторија Пфизер донела одлуку да почне систематско истраживање у области антибиотика, ангажовано је 55 најбољих биохемичара, који су радили две и по године, утро-

шили две милијарде француских франака, испитали 100.000 узорака земље послатих из свих крајева света и задржали су најзад, за последња лабораториска истраживања, свега 76 култура. Само једна од њих показала се ефикасном и безбедном у терапиској употреби. Тако је пронађен терамицин.

Да би пронашли опирамицин, француски биохемичари су радили годину и по дана и испитали преко 10.000 узорака земље.

Да би савременој фармакологији ставили на располагање арсенал убојитих оружја од око 20.000 разних лекова, научници, хемичари и биохемичари, морали су од најстаријих дана вршити експерименте, испитивати дејство хемикалија на живим организмима и на људима. Довољно је навести пример највеће француске експерименталне лабораторије у Витрију, која сваког месеца за своје опите употреби 2.000 па-

цова, 300 веверица, 400 зечева, 25.000 мишева и читаве армије жаба, риба, пловки, петлова, па чак и паукова. Преко 350 анонимних добровољаца нуде јој се сваког месеца ради експеримената за добро човечанства.

Па ипак, можда је стари аспириин најдостојнији да понесе горди назив најбољег лека који је досад пронађен. Од ње говог открића, до кога је пре више од 50 година дошао немачки лекар Хофман, испитано је да данас преко 10.000 хемикалија сличног састава, али ниједна од њих није ни изблиза показала такво чудесно терапеутско дејство као ацетилсалицилна киселина. Ако се за некога може рећи да је у својим истраживачким радовима био руковођен непогрешивим инстинктом и да је у огромној породици сродних хемиских састојака отпрве изабрао највернијег члана, то заслужује Немац Хофман, чији је аспириин још и данас најпопуларнији лек.

Будућност фармакологије је готово неограничена. Неке лабораторије шаљу мисије експерата у срце Африке да би проучиле лекове урођеничких врача. У сталном трагању за новим идејама, научници се окупљају у међународне конгресе. Немачки научник Валтер Реп је пре двадесетак година изумео једну нову хемију, чији предмет проучавања претстављају тела којих нема у природи. По његовим принципима, до данас је пронађено око 300.000 нових једињења, али је само неколико хиљада могло бити експериментално употребљено у фармакологији. Атомска енергија и вештачка радиоактивност отварају нове путеве. Руси и Американци стварају васнонску фармакологију, а ера опутника донеће нове дроге за борбу против недаћа које проузрокује отсуство тежке, живот у затвореном простору и скафандрима и дејство разних васнонских зрачења.

Ракетомани

Десет одушевљених младића из САД који су у току пет година експериментисања испалили преко 200 ракета разне величине сада су припремили план за један озбиљан подухват: намеравају да на висину од 480 километара избаце ракету која би носила десет килограма терета. Ову ракету, састављену из два дела, њени творци су назвали

„Карвеј“. Потребан им је само новац. Тврде да ракета не би стајала више од 5.000 долара, али за разне претходне радове и испитивања потребна им је далеко већа сума — око 400.000 долара.

Младићи су послали своје делегате у Вашингтон и надају се да ће им америчка влада изићи у сусрет. Они већ годину и по дана раде на свом пројекту и сматрају да ће им требати бар још толико да остваре своје дело, под условом да добију финансиску подршку.

Иако ће многим изгледати необично, у Америци ова замисао није изазвала велико изненађење. Она је природна последица интересовања за технички напредак, веома развијен међу дечацима данашњице који се спремају за живот у веку ракете и међупланетарних путовања.

Листови су пуни вести о разним згодама и негодама широм Америке које се дешавају дечацима при експериментисању. Ракете се испуштају из дворшита, са пољана и шумских пропанака. Недавно су два дечака у граду Спикеју, у држави Вашингтон, испалила ракету из свог дворшита. Као и толико друге, и њихова ракета је била направљена од обичне цеви али је зато имала необично „гориво“. Ракета је после три неуспела покушаја најзад полетела око сто метара и нашла се на крову једне куће на суседном раскршћу, тако да су ватрогасци и полиција имали посла.

Други један дечак од шеснаест година из Лиглтауна, у држави Колорадо, избацио је пројектил у коме се налазио миш. Према тврђењу очевидца, миш је избачен на висину од 400 метара и падобраном спуштен на земљу. Следећи миш кога су назвали Флаш (по Флашу Гордону) требало је да буде избачен на висину од 1200 метара. Међутим, његово путовање је засад неизвесно, јер су школске власти забраниле даље експерименте.

Колике је широке реазмере узело интересовање америчке омладине за ракете најбоље се може видети из чињенице да Информативни уред америчке војске у Вашингтону намерава да изда један „Приручник за аматер-ракетаре“. Ово се сматра неопходним да би се избегле несреће при експериментисању.

Х-15 ПРВИ ВЕШТАЧКИ САТЕЛИТ С ПИЛОТОМ

Амерички инжењер и експериментални пилот Скот Кросфилд, уколико га његове руске колеге не претекну, биће први човек који ће се винути изван атмосфере, који ће летети у прстору без ваздуха и који ће доживети осећај човека лишеног тежине. Кросфилд ће летети у ракетном пројектилу Х-15 дугом трајања и по метара и тешком 125 килограма, с проструким оклопом од титана који одолева температури од 1800 степени. Услов ће бити под углом од 45 степени, брзином од 5700 километара на час. Сматра се да ће највећа висина до које ће стићи Кросфилд износити 150 километара.

Ако овај експеримент успе, Х-15 ће се претворити у сателит с пилотом. Пошто на висини од 500 километара достигне брзину од осам километара у секунду, он ће изићи из пушћних слојева атмосфере и направити неколико кругова око Земље. Приликом пада увек ће се одбијати од Земљине атмосфере, као што се камичак бачен готово хоризонтално одбија од водене површине.

РАДАР ОТКРИВА АУРОРЕ

Два новозеландска научника извештавају да је радар први пут употребљен за откривање аурора, небеских појава познатих и под именом северна и јужна светлост. Ауроре су помоћу радара откривене на јужној хемисфери, на просечној висини од 105 километара изнад Земље.

ОД ИКАРА ДО РАКЕТЕ

ВЕСЕЉЕНИ ПИЛОТИ БИЛИ СУ ПРИЧУЊЕНИ ДА СХВАТЕ...

ДА СНАГА МИШИКА НИЈЕ ДОВОЉНА ЗА ЛЕТ.

СРЕКОМ, У ТО ВРЕМЕ ПРОНАЂЕН ЈЕ ГАЗОЛИНСКИ МОТОР И КАД ЈЕ ОН БИО КОМБИНОВАН С ПЛАНЕРОМ, ПРЕД ЧОВЕКОМ СЕ ОТВОРИО ЗЛАТНИ ВЕК ОСВАЈАЊА ВАЗДУХА. ПОЧЕЛО ЈЕ ТО У ЈЕДНОЈ БИЦИКЛИСТИЧКОЈ РАДЊИ У ДЕЛТОНУ, 1903 ГОДИНЕ...

ОРВИЛ И ВИЛБУР РАЈТ

ОТИШЛИ У ИТИ УОК, ВРАКАМО СЕ СРЕДУ

ЈУТРО 17 ДЕЦЕМБРА НА ПЕСКУ КИТИ ХОКА, У СЕВЕРНОЈ КАРОЛИНИ... БРАЊА РАЈТ ЗАВРШИЛИ СУ СВОЈУ ПРВУ ЛЕТЕКУ МАШИНУ ТЕЖУ ОД ВАЗДУХА.

БИЛА ЈЕ ТО КОМБИНАЦИЈА ДРВЕТА, ЖИЦА ОД КЛАВИРА, ПЛАТНА И ЛЕПКА. ЗАЈЕДНО С ПИЛОТОМ, АВИОН ЈЕ БИО ТЕЖАК ОКО 340 КИЛОГРАМА.

ПОКРЕТАО ГА ЈЕ МОТОР ОД ЧЕТИРИ ЦИЛИНДРА КОЈИ ЈЕ ИМАО БЛИЗУ 12 КОЊСКИХ СНАГА...

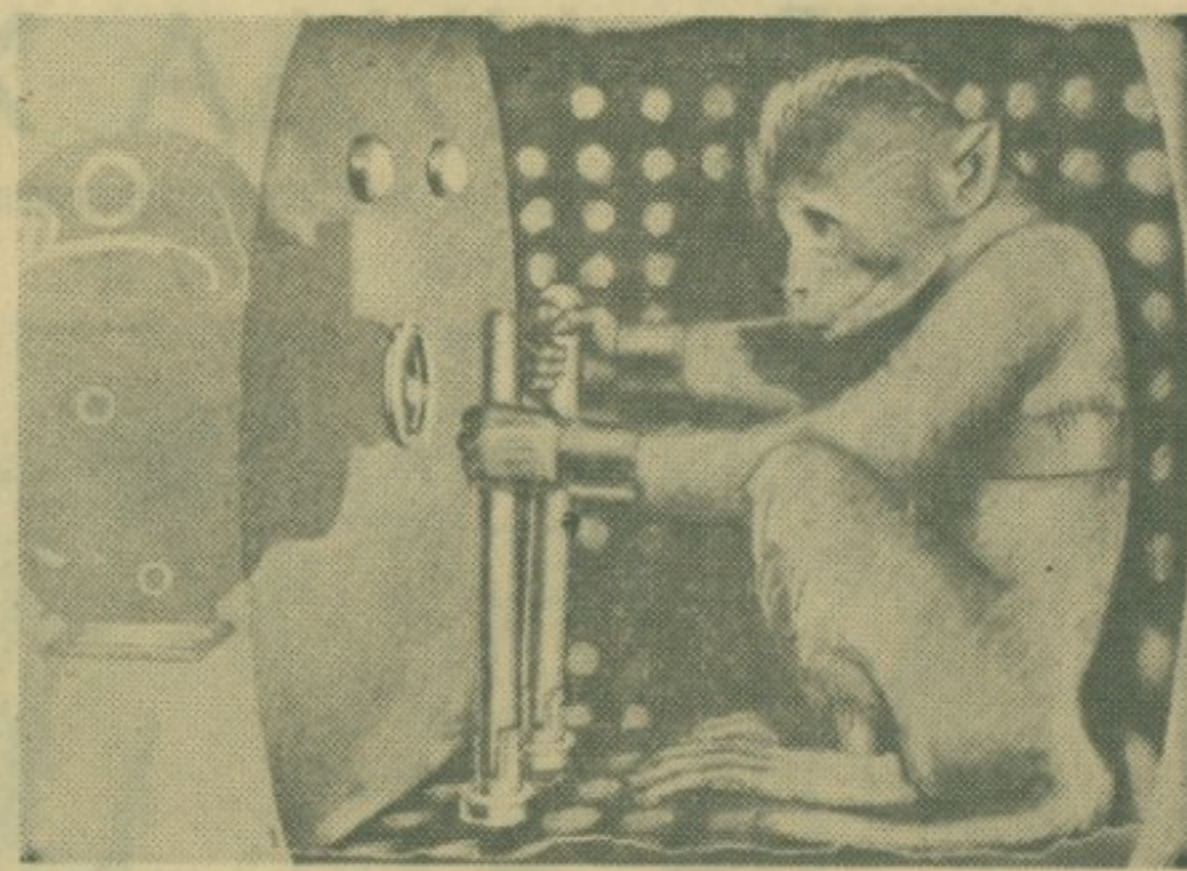
ДВЕ ЕЛИСЕ, ПОКРЕТАНЕ ПОМОКУ ЛАНАЦА ЗА БИЦИКЛЕ, ПРАВИЛЕ СУ ПО 340 ОКРЕТАЈА У МИНУТУ.

НАСТАВИТЕ СЕ

Париски двобоји

тивника стајали су, несрећних лица, један према другом. Ниједан од њих није имао појма о мачевању и претходног дана обојица су, и то код истог учитеља, само у различито време, узели по један час из мачевања. И једном и другом учитељ је казао: „Држите мач испред себе, водоравно, испруженом руком. Кад ваш противник крене напред ви узмичите, кад он узмиче ви идите напред“. Сада су обојица стајали непокретно, с мачевима у испруженим рукама, а ниједан се није ни покренуо све док судија није објавио прву паузу. После паузе опет су стајали непокретно све док један од њих није за тренутак изгубио равнотежу и случајно учинио корак напред. Његов противник, сећајући се учитељевог савета, стао је тада да узмиче. На то је први дуелант кренуо према њему и — тако су превалили неких три стотине метара. Али, тада се „срећа“ окренула. „Храбрији“ противник, онај који је ишао напред, случајно је стао на каменчић и устукнуо за корак, на шта је други одлучно кренуо напред. Тако су се још једном прошетали триста метара. Најзад је судија објавио крај двобоја.

И он се сирема за лети у васнону

Кад је избила позната Драјфусова афера, Парижанин Руаје-Дорсије, кога су његови многобројни двобоји учинили познатом личношћу главног града Француске, није могао да дође себи од среће. Његову радост делила је и сопственица ресторана у Вилебону која му је одушевљено казала: „Ах, господине, сада ће опет бити весело као у стара добра времена кад смо понекад за једно пре подне имали по три двобоја“.

Средином прошлог века, двобоји су у Паризу били обична и свакодневна појава. Ако си човек од части, треба да се тучеш! — сматрали су отмени Парижани и излазили на двобој за сваку ситницу. Мада је закон забрањивао двобоје, власти су затварале очи пред овим „несташљивим“ отменим Парижана. Није било клуба који није имао салу за мачевање и специјалног учитеља ове „племените вештине“. Бонтон је захтевао да новине не именују дуеланте, али су оне доносиле њихове иницијале и толико прозирне наговештаје да није могло бити сумње које су се то личности претходног дана нашле негде ван Париза лице у лице и с мачевима или пиштољима у рукама. Било је то „париски“ искористити најмањи повод да би се укрстили мачеви. „Жил Блас“, лист најотменијег париског друштва, доносио је сваког дана под насловом „Шамарали, су се...“ или „Увреде“ читаву листу имена.

Двобоји су се обично одржавали у околини Париза, на острву Гранд-Жат или у Вилебону. Према кодексу части,

увређени је имао право да бира оружје. Ономе који му је нанео увреду слао је своја два пријатеља (с цилиндрима и свеже наколмованим врховима бркова) да би овај одредио своја два сведока. Та четири секунданта заједнички би размотрили сукоб и договорили се о условима двобоја.

Праскозорје је. Противници стоје један према другом. Се-

кунданти врше последња проверавања: рукавице, тодики и толико корака растојања, ренгот за двобој пиштољима, кошуље за двобој мачевима. Најзад одјекује уобичајено „Але, месје“. Противници нахују један на другог, док одушевљени гледаоци језиком стручњака изражавају своје утиске: „Овај зна... Добро узвраћен ударац... Префињена техника... То се зове темперамент!“

Чак ни опрезни ни мирољубиви људи нису могли увек да избегну позиве на двобој. Артур Мејер, уредник листа „Голоа“, није био борбене природе. Један од својих првих двобоја имао је с неким господином де Мокленом, који је важио за опасног противника. У традиционалним кочијама које су га носиле према месту двобоја Мејер је седео згрчен и толико погурен да су се његови секунданти озбиљно забринули. Један од њих, барон од Хекерена, покушао је да га умири следећим речима: „Драги мој, уопште те не разумем! Ти си сиромашан, ружан си, а поврх свега још и Јеврејин. За тебе, заиста, не може ништа да значи то што ћеш умрети!“

После неколико година Мејер се опет нашао на двобоју,

овог пута с неким Едуардом Дримоном. У жару борбе, зграбио је у једном тренутку левом руком мач свог противника, а десном му задао озбиљан ударац. Отмени Париз на дао је дреку због тог нечувног кршења етикете, а несрећни новинар је јадиковао: „Био би потребан један рат или револуција па да овај мој поступак падне у заборав!“

Писац Катил Мандес, у то време већ шездесетогодишњак, и његов много млађи познаник Жорж Ванор тукли су се у двобоју, и то због тога што је Ванор негде изјавио да је Сара Бернар у улози Хамлета изгледала сувише мршава. Мандес, који је сматрао за дужност да увек устане у одбрану слабијег пола, изазвао га је на двобој.

О двобоју између Жила Буа и Станислауса де Гванте дуго се причало у Паризу. Оба про-

Рафаел Вио, један од сарадника листа „Слободна реч“, оставио нам је имена свих великих дуеланата с краја прошлог и почетка овог века. На челу те листе налази се име познатог француског државника Клемансоа. Описујући њихове јуначке подвиге, Вио додаје, не без извесне меланхолије, да су сви ти „арми витезови мача“, сем двојице, завршили живот у — својим постелима.

Ускорој будућности биће избачена високо изнад земље „васнонска чаура“ са мајмуном и пацовом, да би се проучиле реакције ових животиња у простору без теже.

Мајмун ће бити научен да покреће две полуге, да би избегао досаду. На тај начин ће се контролисати и то да ли ће мајмун бити збуњен недостатком тежине. Ово је препоручила Аеронаутичка лабораторија у Буфаалу, у САД.

Пацов је изабран за овај опит да би се видело како реагује на пријатне осећаје, то јест да ли ће краткотрајно васнонско путовање уништити ове реакције. Уколико се то догоди, значиће да пацов није задовољан оним што се с њим дешава.

Цео експеримент трајаће свега неколико минута, а животиње треба живе да се врате на Земљу. Овако замисљена проба има за циљ да испита могућност интелектуалних функција и психолошких реакција човека у простору без теже. На тај начин би се открили поремећаји разумевања, оријентације и концентрације у оваквим условима.

У тој „васнонској чаури“ мајмун ће за време лета бити везан за седиште, с рукама причвршћеним за полуге. Његов поглед ће бити усмерен на две сијалице, једну црвену а другу зелену, које се помичу аутоматски. За време тог краткотрајног лета мајмун ће бити стално сниман тако да ће сва његова реаговања бити позната.

ТОМАХАВК И ЛОРД ШИЛИНГ ИЗДАЈНИК

ИЗМАМИ ЋЕМО ИМ, А ОНДА СЕ ВРАТИТИ!

КАСНИЈЕ, ПОШТО СУ УЛУКУ ЗАОБИШЛИ...

НЕ ЗНАМ ЗАШТО СТЕ ТО УЧИНИЛИ... АЛИ, БИТИ СА ТОМАХАВКОМ ЗНАЧИ ИЗДАЈУ! ЗА ТО ВАС МОЖЕМО ОБЕСИТИ!

ЧУЈЕШ ЛИ? ШИЛИНГ ЈЕ ГОВОРИО ИСТИНУ!

БУДИ СПРЕМАН, ДЕНЕ... ПОКУШАЋЕМО ДА ГА ИЗБАВИМО!

ИЗНЕНАДА, ЗАОРИО СЕ СТРАШАН УРЛИК КУГУАРА СПРЕМНОГ ЗА НАПАД...

АРРРРОУ!

НАСТАЛА ЈЕ ПАНИКА. КОЊИ СУ СЕ ОТЕЛИ, ЉУДИ РАЗБЕЖАЛИ! САД ЈЕ ПРИЛИКА ДЕНЕ!

ПОГЛЕДАЈТЕ! ЕНО ТОМАХАВКА И ДЕНИЈА!

НОЖ ЈЕ БРЗО ОСЛОБОДИО ВЕЗАНОГ ШИЛИНГА...

БРЗО! НА КОЊА!

ИСКОРИСТИВШИ ПАНИКУ, ЊИХ ТРОЈИЦА СУ ОБОЛИ КОЊЕ...

ЗА ЊИМА, ДОЛТЕ!

АКО УСПЕМО ДА ДОЂЕМО ДО РЕКЕ, СПАСЕНИ СМО!

ДРЖИТЕ СЕ ТИК ИЗА НАС, ШИЛИНГ! МИ ПОЗНАЈЕМО РЕКУ!

НАСТАВИЋЕ СЕ

Изложба патената КОНСТАНТИНА ЦИОЛКОВСКОГ

Тек недавно су изложени оригинални патенти руског научника Константина Циолковског у Подитехничком музеју у Москви. На сваком предмету назначено је име града Калуге, места боравка овог претходника свих данашњих астронаутичара и одушевљеног поборника космичког лета.

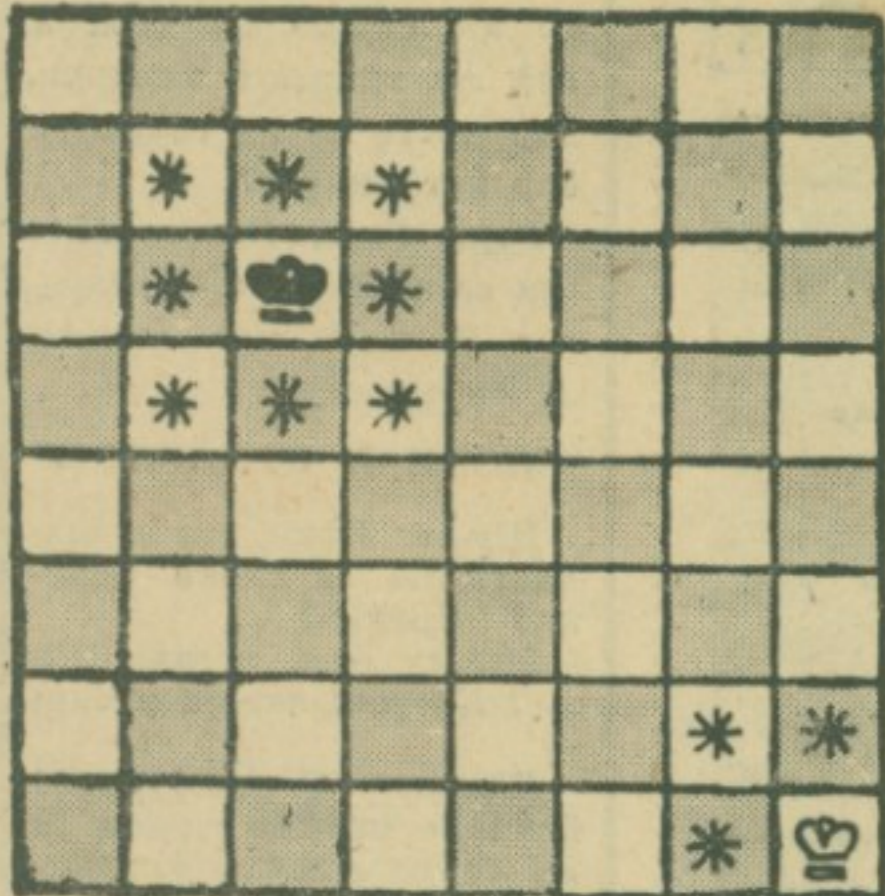
БОЉИ ЈЕ ФОСФОР...

Неки амерички стручњаци сматрају да је за одгајивање дуконних поморанци много важнији фосфор од азота, а то су недавно потврдили и неки аустралиски научници. Они сматрају да услед недостатка фосфора плодови поморанце имају дебелу кору, немају довољно сока и кисели су. Многи одгајивачи већ се користе овим научним искуством.

Учимо шах

VIII

Дођосмо најзад до краља. Сваки играч, као што знате, има циљ да померањем својих фигура доведе противничког краља у безизлазан положај, да га зароби, матира. Како се краљ креће? Напред, назад, лево, десно, укосо, али само на суседно поље.

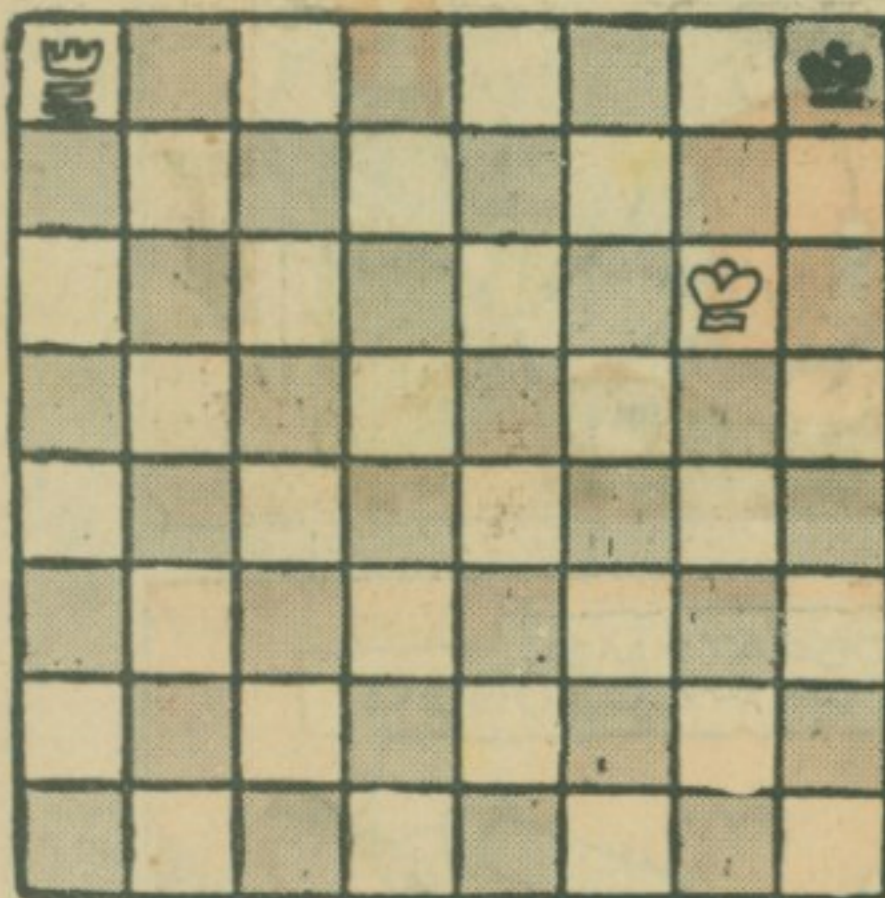

На слици имате два краља, белог и црног. Бели краљ може да стане на једно од суседних поља обележених звездицама, којих у овом случају има три, а црном стоји на располагању осам поља.

У почетку игре, кад краља штите остале фигуре, он се ретко креће, а доцније, кад се фигуре прореде, он ступа у акцију. И резултат партије често зависи од кретања самог краља.

Кад западнете неку противничку фигуру, ви нисте дужни да свој противника на то упозоравате. Међутим, ако западнете краља ви морате да кажете „шах“, да би противник спасао свог краља. Он ће то учинити или склањањем краља на поље које није нападнуто, или узимањем фигуре која га напада, или покривањем краља неком другом фигуром. Разуме се, ова трећа могућност не постоји ако ви нападнете противничког краља скакачем или пешаком.

Ако противник нема могућности ни да заклони свог краља, ни да га повуче на поље које није нападнуто, ни да однесе нападачку фигуру, он губи партију, он је побеђен.

У положају који видите на овој слици бели топ је напао црног краља. Пошто црни краљ нема слободног поља на које би се склонио, а не постоји ни фигура која би узела белог топа или заклонила црног краља, он је у мату. Црни је, дакле, изгубљен, он губи партију.

КРВ У ПРАХУ ЈЕ БОЉА ОД СЕРУМА

Отакако болнице располажу резервама крвне плазме, трансфузијом су спасени жи воти милиона људи. Међутим, њен значај постаје још већи откако су у Институту за медицинску истраживања америчке морнарице пронашли нов начин за њено чување. До данас, то је било могуће највише три недеље. Крвни серум је трајнији, али он не може да се употреби у свакој прилици. Зато ће нов начин чувања крви бити веома користан.

Чим се од даваоца узме крв, она се нагло хлади, тако да на температури од минус 195 степени пада у виду крвине на течни азот. Истог тренутка крв прелази из течне у чврсто стање и добија изглед ситних ружичастих зрнаца. При загревању, крвине честице се враћају у првобитно стање и пријају све раније одлике крви — чак су и црвена крвна зрнаца жива, без обзира да ли су на температури од минус 195 степени била неколико месеци или неколико година.

„Ружичасти песак“ издржао је све клиничке пробе. Сада се једино испитује који би начин загревања слеђене крви био најповољнији. И поред добрих резултата, биће потребно да се још две-три године врше испитивања да би се нов начин чувања крви усавршио за масовну употребу у болницама.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ЦИНОВСКИ ДОКОВИ ЗА ЦИНОВСКЕ БРОДОВЕ

Морске гиганте који се сада граде не би могао да прими на оправку ниједан данас постојећи док. Зато је једно холандско паробродарско друштво из Ротердама решило да изгради велики пловачи док који ће бити у стању да дигне на суво бродове од 80.000 тона. Он ће бити дугачак 280 и широк 50 метара и састојаће се од дванаест делова везаних један за други. Док ће бити готов у лето идуће године.

РЕНДГЕНСКО СНИМАЊЕ НА ОПЕРАЦИОНОМ СТОЛУ

Захваљујући настојањима Управе за ратне ветеране САД, израђен је нов рендгенски апарат помоћу кога ће пацијент моћи да буде сниман и на операционом столу. Он ће омогућити лекарима да у неким хитним случајевима време потребно за предоперациону дијагнозу сведу на само три минута.

УСАВРШЕНА МАШИНА ЗА ПРЕВОЂЕЊЕ

Арманда Лукјанова, стручњак за филологију на Институту за језике Вашингтонског универзитета, конструисала је електронску машину која може да преводи с руског на енглески језик. Лукјанова тврди да њена машина, која се при раду користи математичким знацима, може да преведе текст од 30.000 речи у року од пет часова.

СТРУЈАЊА НА ЈУЖНОМ ПОЛУ

Амерички метеоролози открили су ваздушна струјања

на Јужном полу која би авиони ма омогућила да лете досад непознатим правцима, чиме би се уштедело и време и гориво. Ова ваздушна струјања, која понекад достижу брзину урагана, протежу се отприлике 15 километара изнад снега и ледом покривеног тла. За време антарктичке зиме, од јуна до октобра, струјања теку са запада на исток. Тада се њихов правац не може тачно одредити. У новембру, а можда и нешто доцније, њихова брзина се смањује, а правац мења, тако да сад теку са истока на запад. Путнички авиони који прелећу Јужну Африку и јужни део Јужне Америке на путу за Аустралију, Нови Зеланд и јужне делове Азије могли би се користити тим струјањима за савлађивање ове даљине без спуштања, јер атерирање на Антарктику засад није могуће.

ЉУДСКИ ОРГАНИЗАМ НА ВЕЛИКИМ ВИСИНАМА

Утицај насеља и прилагођавање током живота омогућују Индијанцима са Анда да живе и раде на надморској висини од 3.000 до 4.000 метара. Оно што је најупадљивије код ових људи, то је повећан грудни кош и капацитет плућа. Без тога они не би могли да добију потребну количину кисеоника из разређеног висинског ваздуха. Индијанци са Анда имају такође већу количину крви и више црвених крвних зрнаца од људи у низинама. Да би циркулисао та већа количина крви, код њих је и срце снажније.

АВИОН ВЕРТИПЛАН

У САД је за војне потребе израђен авион који може узлетати на два начина: као обичан авион, али и вертикално, као хеликоптер. Иначе, вертиплан — како је ова летелица названа — по облику се не разликује од других авиона. Приликом вертикалног узлетања ступају у дејство велики дупли стабилизатори на крилима у које удара ваздух теран пропелерима. Да би се прешло на хоризонтално кретање, стабилизатори на крилима се увуку.

НОВЕ МАСКЕ ЗА АВИОНСКЕ ПУТНИКЕ

На линији Москва-Хабаровск саобраћа путнички турбореактивни авион ТУ-104 који има врло удобне путничке салоне, херметички затворене. Путници се у њему осећају врло угодно јерко лети на висини преко 11.000 метара, али зато морају бити снабдевени новим маскама конструисаним према упутствима совјетског научног института у Москви. Оне путницима омогућавају да на великим висинама лакше подносе разређен ваздух, односно да лакше долазе до кисеоника који се носи у авиону као резерва. Сама маска, која се још испитује, начињена је од пластичне материје и подешена засад само за једно путовање.

СУПЕРМИКРОСКОП

У Совјетском Савезу испробан је најјачи микроскоп на свету. Он омогућује да се виде атоми баријума и молекули извесних гасова. Како јавља ТАСС, овај супермикроскоп, повезан с једним електронским пројектором, повећава више десетина милиона пута ове атоме и молекуле.

... такозвана хартија од пиринча уопште се не израђује од пиринча, већ од срњи једне врсте ниског дрвећа (научно име му је аралиа папирифера) које расте у влажним шумама Формосе.

... лпиринач се у Европи први пут почео гајити 1468 године, и то у близини италијанског града Пизе.

... добар говорник изговори за један час седам до осам хиљада речи.

... жене из племена Дајака на Борнеу носе у ушима оноли-

... јапански баштовани успели су да одгаје ружу која мења боју. Ружа је у сенци

бела, на сунчевој светлости пурпурноцрвена, а ноћу добија воштану боју.

... прву пнеуматичку пошту, како се назива нарочити систем преношења писаних порука помоћу ваздушног притиска кроз дуге и уске цеви, увео је Енглес Лати-мер Кларк 1853 године.

... дивокоза је једина европска антилопа.

... фудбал није европски проналазак, како се обично мисли. Још у седмом веку јапански историчари описивали су фудбалске утакмице на царском двору. Цар Мо-

му био је познат као веома добар играч

ко металних прстенова колико имају година.

... у Јужној Америци и Африци живе пауци који се хране рибом. Чим риба искочи из воде, паук се баца на њу, умртвљује је својим отровним уједом, а како је вешт пливач одвлачи је на обалу.

... идеју о подизању споменика не-званом јунаку први дао швајцарски књижевник Бине-Валмер.

фудбала, а за време цара Тобе II основани су први фудбалски клубови у Јапани.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ФИГУРЕ ОД ЖИЦЕ

Ако немате нарочиту жигу којом се чисти дула (како то показује слика), он исте или друге фигуре можете да начините и од обичне електричне жице. Уз помоћ ва-зних лезних материјала. У доњем десном углу приказано је како се прави скелет фи-

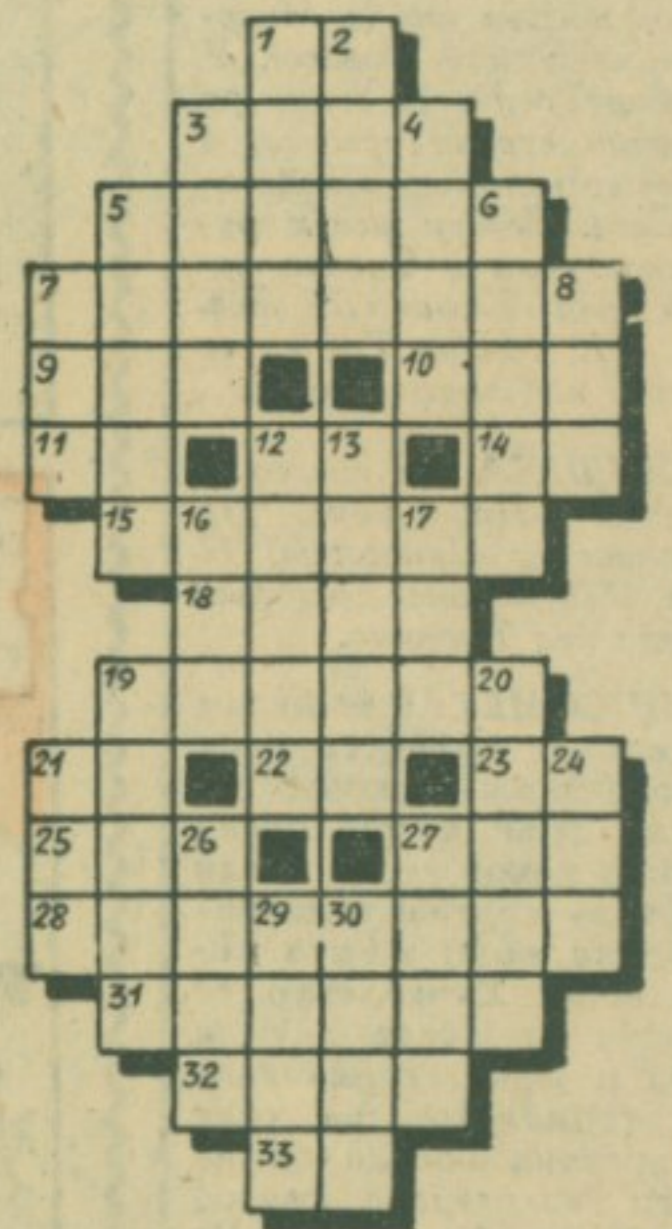
гуре. Тело Понца на пример, састоји се од вате око које је намотан вунени конак. Коса се састоји од комадића крзна с лутачком лляком. Очи су му од два вештачка бисера или од лутмади. Два сасвим мала звонцета прет-ставаљају навишнице.

Понкиња се прави слично Понцу. Она има мињичке во-ло живих боја, које можете начинити од вазиких отпака металла. Како се праве оста-ле фигуре закључите сами, уносећи у рад мало више ма-ште.

Водоравно: 1) хемиски знак за иридијум; 2) проналазач азбуке за следе; 3) француски хеми-чар, добитник Нобелове награде за хемију; 4) амерички хуморист; 5) врста глинине; 6) река у Швајцарској; 7) египатско божанство; 8) скраћеница за коњску снагу; 9) два суседна слова; 10) стари назив за Грке; 11) Дизнијева јунакиња; 12) тунгуски народ у Сибиру; 13) су-гласник и самогласник; 14) правак; 15) иницијали енглеског књижевника („Кандида“); 16) мушко име; 17) мера за површину (многојина); 18) чувени пољски астроном; 19) немачки књижевник („Црни обелиск“); 20) енглеска титула; 21) предлог.

Усправно: 1) држава у Азији; 2) узраст; 3) набор; 4) једно од Великосундских Острва; 5) кнез златне хорде из XIV века; 6) жици; 7) печат; 8) река у Немачкој; 9) поднебље; 10) три-гонометријска функција; 11) страном женско име; 12) конач; 13) врста дрвета; 14) кухињска посуда; 15) једно сазвежђе; 16) укусно, елегантно; 17) мар-ка аутомобила; 18) страна мушко име; 19) река у Швајцарској; 20) веће код заповорских Козака.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) М(атавуљ) С(имо); 2) Јела; 3) Аурора; 4) „Антигона“; 5) боа; 6) нит; 7) од; 8) ом; 9) ка; 10) Анкара; 11) Етна; 12) вредна; 13) се; 14) те; 15) ро; 16) алт; 17) Пек; 18) веверица; 19) железно; 20) рана; 21) но.

Усправно: 1) Мери; 2) слог; 3) јута; 4) Арон; 5) анода; 6) Аника; 7) Або; 8) Ата; 9) октет; 10) „Манде“; 11) Нер; 12) ран; 13) „Вележ“; 14) Аретио; 15) сав; 16) ока; 17) Твер; 18) Пиза; 19) елан;

ЗБОГ ЗАКАШЊЕЊА

Паја (који се враћа са годишњег одмора): Лепа посла! Још нисам чести-то ни сишао из воза а већ ми тражите чепарац. Зар нисте могли сачекати бар пет минута?

Гаја, Раја, Влаја: Мо-гли смо, ујка-Паја, али-воз је имао пет минута закашњења.

СНОВИ И СТВАРНОСТ

Шиља: Ипак, треба при знати да се снови поне-кад обистине...

Мики: Ама, остави, Ши-љо! Ко још верује у сно-ве!

Шиља: Слушај само! Прошле недеље сањам ја да се налазим у позори-шту. И замисли сад мог чуђења: пробудим се и — зблиља — седим у позори-шту!

БОЉЕ ДА ЈЕ ПРЕГАЖЕН

Шиљу, свег у завојима, интервјуишу новинари.

— Јесте ли ви онај бок сер кога је јуче прегазио један непажљиви мото-циклиста?

Не. Ја сам тај непаж-љиви мотоциклиста.

Рођи је ОДГОВОР
Ишана

ТРЕПЧА се први пут по-миње у
12 веку
14 веку
15 веку
16 веку

ФУНДИНА се налази у
Истри
Босни
Црној Гори
Словенији

ХИПСОМЕТАР је апарат за мерење: количине воде у млеку атмосферског притиска брзине ветра величине плимне

ОДГОВОРИ:
ТРЕПЧА, рударско место североисточно од Врчична, на јужним остранима Копаница, први пут се помиње 1303 године. Помиле се и у једној повељи краља Милутина манастиру Бањској. У 14 веку Тречу су много по сеивали страни трговци, а у тој се налазила и колонија Саса. Велики успех рударског рада у Тречу пада у прву половину 15 века. Још 1610 године Треча се помиње као знатно место.

ФУНДИНА је предео у Кучима у Црној Гори. На Фундини су Црногорци, 12 јула 1876 године, одржали победу над Турцима.

ХИПСОМЕТАР је физички апарат којим се мери атмосферски притисак, на према томе и надморска висина неког места, а служи и за мерење температуре на којој кључа чиста вода. Хипсометар се састоји из једног суда за воду и једног веома тачног термометра, на коме је урезана подела до на стоти део степена, али од око 85 до 105 степена. Уз ово иде и једна табела у којој је срачуната на основу експеримената за разне притиске температура кључања воде.

ХАЈДУЦ СТАНКО
ПО РОМАНУ
Ј. ВЕСЕЛИНОВИЋА

НАСТАВИКЕ СЕ